

Canvi educatiu generat pels projectes d'ApS en els centres d'educació primària i secundària

**Josep Borrut
Rosa Mª Agramunt
Lourdes Algueró
Gemma Mata
Elisenda Cartaña
Mercè Manso
Josep Antoni Rojas
Teresa Puig**

**Coordinadors
Mariona Graell
Josep Palos**

col·lecció / colección

DOCÈNCIA I METODOLOGIA DOCENT, 24

edició / edición

Primera edició: Febrer 2018

Edició: Institut de Ciències de l'Educació. Universitat de Barcelona

Pg. Vall d'Hebron, 171 (Campus de Mundet) - 08035 Barcelona

Tel. (+34) 934 035 175; ice@ub.edu

Consell Editorial: Xavier Triadó, Carme Panchón, Max Turull, Mercè Gracenea

Correcció de text: Mercè Gracenea

amb el suport de / con el apoyo de:

Grup de treball "Canvi educatiu generat pels projectes d'ApS en els centres d'Educació Primària i Secundària." Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona

Aquesta obra està subjecta a la llicència Creative Commons 4.0 de Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual. Consulta de la llicència completa a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Borrut, J.; Agramunt, R.M.; Algueró, L.; Mata, G.; Cartañà, E.; Manso, M.; Rojas Carretero, J.A.; Puig, T.; Graell, M. (coord.); Palos, J. (coord.) (2018). *Canvi educatiu generat pels projectes d'ApS en els centres d'educació primària i secundària*. Document electrònic. Disponible a: <http://hdl.handle.net/2445/121667>

ISBN: 978-84-09-01487-3

URI: <http://hdl.handle.net/2445/121667>

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ I CONTEXT DEL PROJECTE, OBJECTIUS I METODOLOGIA DE TREBALL	5
PARTICIPANTS EN LA RECERCA	10
2. LES CONSTRUCCIONS DE PEDRA SECA: UN PATRIMONI DESCONEGUT I EN PERILL. <i>Escola Pau Casals. El Vendrell</i>	12
DESCRIPCIÓ	12
CONTEXT	12
PREPARACIÓ I PLANIFICACIÓ	13
REALITZACIÓ I SEGUIMENT	15
AVALUACIÓ	17
TANCAMENT, DIFUSIÓ I CELEBRACIÓ	17
AVALUACIÓ DEL PROJECTE “LES CONSTRUCCIONS DE PEDRA SECA: UN PATRIMONI DESCONEGUT I EN PERILL” <i>Aplicació de la rúbrica per a l’autoavaluació i la millora dels projectes d’ApS</i>	18
DINAMISMES BÀSICS	18
DINAMISMES PEDAGÒGICS	19
DINAMISMES ORGANITZATIUS	21
3. DONAR VEU A LA MEMÒRIA. Institut Lluís Vives. Barcelona	25
DESCRIPCIÓ	25
CONTEXT	25
PREPARACIÓ I PLANIFICACIÓ	26
PARTICIPANTS	28
OBJECTIUS	29
AVALUACIÓ	29
AVALUACIÓ DEL PROJECTE “DONAR VEU A LA MEMÒRIA” <i>Aplicació de la rúbrica per a l’autoavaluació i la millora dels projectes d’ApS</i>	30
DINAMISMES BÀSICS	30
DINAMISMES PEDAGÒGICS	32
DINAMISMES ORGANITZATIUS	33
4. ELS NOSTRES AVIS I NOSALTRES. <u>Escola Tecnos. Terrassa</u>	37
DESCRIPCIÓ	37
CONTEXT	37
PREPARACIÓ	37
PLANIFICACIÓ	39

REALITZACIÓ I SEGUIMENT	41
TANCAMENT, DIFUSIÓ I CELEBRACIÓ	42
AVALUACIÓ	42
AVALUACIÓ DEL PROJECTE : “ELS NOSTRES AVIS I NOSALTRES” <i>Aplicació de la rúbrica per a l’autoavaluació i la millora dels projectes d’ApS</i>	43
DINAMISMES BÀSICS	43
DINAMISMES PEDAGÒGICS	44
DINAMISMES ORGANITZATIUS	46
5. ENS ACOMPANYEM PER CRÉIXER. Escola Àngels Garriga. Barcelona	51
DESCRIPCIÓ	51
CONTEXT	51
PREPARACIÓ I PLANIFICACIÓ	52
REALITZACIÓ I SEGUIMENT	53
AVALUACIÓ	54
TANCAMENT I DIFUSIÓ	55
AVALUACIÓ DEL PROJECTE : “ENS ACOMPANYEM PER CRÉIXER” <i>Aplicació de la rúbrica per a l’autoavaluació i la millora dels projectes d’ApS</i>	56
DINAMISMES BÀSICS	56
DINAMISMES PEDAGÒGICS	57
DINAMISMES ORGANITZATIUS	59
6. SABA COMUNITAT. Institut Ferrán Casablanques. Sabadell	61
DESCRIPCIÓ	61
CONTEXT	61
PREPARACIÓ	62
PLANIFICACIÓ	64
REALITZACIÓ I SEGUIMENT	65
AVALUACIÓ	67
CLOENDA I REONEIXEMENTS	68
AVALUACIÓ DEL PROJECTE : “SABA COMUNITAT” <i>Aplicació de la rúbrica per a l’autoavaluació i la millora dels projectes d’ApS</i>	69
DINAMISMES BÀSICS	69
DINAMISMES PEDAGÒGICS	71
DINAMISMES ORGANITZATIUS	732
7. RÀDIO RÀPIA. 25 ANYS FENT RÀDIO A L' ESCOLA SANT DOMÈNEC. Escola Sant Domènec. La Ràpita. Santa Margarida i els Monjos	79
CONTEXT	79

PREPARACIÓ	79
PLANIFICACIÓ	80
REALITZACIÓ I SEGUIMENT	80
AVALUACIÓ	82
AVALUACIÓ DEL PROJECTE : “RÀDIO RÀPIA. 25 ANYS FENT RÀDIO A L' ESCOLA SANT DOMÈNEC”	84
<i>Aplicació de la rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS</i>	
DINAMISMES BÀSICS	84
DINAMISMES PEDAGÒGICS	85
DINAMISMES ORGANITZATIUS	86
8. RESULTATS DE LA RECERCA	88
ALGUNES CONCLUSIONS I INFERENCIES TEÒRIQUES	98

1. INTRODUCCIÓ I CONTEXT DEL PROJECTE, OBJECTIUS I METODOLOGIA DE TREBALL

Aquesta publicació és el resultat de la recerca realitzada pel Grup de Treball de l'ICE de la Universitat de Barcelona "Canvi educatiu generat pels projectes d'ApS en els centres d'educació primària i secundària" durant els cursos 2015-2017. Aquesta recerca s'ha realitzat en el marc de col·laboració de l'ICE amb el GREM (Grup d'Educació Moral) del Departament de Teoria i Història de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona, en un projecte de recerca més ampli del GREM sobre "Aprentatge Servei. Canvi educatiu i transformació social".

Des de fa més d'una dècada el GREM ha participat i contribuït en la sistematització de l'ApS. Des de l'estudi de les experiències que ja existien en el nostre territori, fins la implantació i estudi de projectes nous. Posteriorment també es va treballar per avaluar i millorar els projectes mitjançant la rúbrica d'avaluació d'ApS. Ara, després de tots aquests estudis, ens preguntàvem a partir de l'observació d'aquestes experiències què és el que està passant en els centres que ho apliquen i quin impacte pedagògic i social tenen aquestes experiències. És per això que presentem aquest estudi posant focus d'atenció als centres d'educació primària i secundària.

El Grup de Treball de l'ICE està format per professorat d'Educació Primària i Secundària que ha participat de forma permanent en projectes d'Aprentatge Servei en els seus centres. Son centres que representen una diversitat de tipologies de projectes d'ApS i que els han estat desenvolupant durant 2-3 anys o més.

La dinàmica de treball en aquest grup d'experts està dirigida a promoure i estudiar experiències d'aprenentatge servei d'alta qualitat, analitzar les condicions necessàries per la seva consolidació i veure les transformacions pedagògiques i organitzatives que els centre de primària i secundària porten a terme. En aquest sentit els objectius del grup en relació a la recerca han estat:

- Intercanviar experiències i processos de consolidació.
- Narrar i reflexionar de forma sistematitzada sobre els projectes realitzats.
- Valorar i avaluar els diferents dinamismes dels projectes desenvolupats, seguint una rúbrica.
- Identificar i presentar estratègies i instruments utilitzats en el desenvolupament i

procés de consolidació dels projectes.

- Estudiar l'impacte dels projectes d'ApS en els centres educatius des de tres dimensions: metodològica, organitzativa, conceptual-teòrica.

La metodologia de treball, analítica comprensiva, s'ha basat en l'exposició, intercanvi i anàlisi d'experiències i en l'elaboració i reelaboració de conclusions a partir de les exposicions i reflexions internes en el grup. S'ha seguit la següent pauta de treball:

- Presentació i anàlisi de bones pràctiques seguint un esquema centrat en les fases.
- Descripció i narració dels diferents projectes seguint un esquema pautat.
- Presentació i anàlisi de les experiències.
- Presentació i estudi d'una rúbrica per avaluar i millorar projectes d'ApS.
- Anàlisi dels dinamismes dels diferents projectes utilitzant la rúbrica.
- Exposició oberta a valoracions dels diferents documents.
- Identificació dels elements de consolidació dels projectes.
- Identificació de l'impacte dels projectes en els centres educatius.

Per tal de reflexionar de forma profunda y valorar les experiències s'han realitzat dos anàlisis de procés. En primer lloc un anàlisi individual i grupal de les experiències a partir de les fases del desenvolupament d'un projecte d'ApS. La segona volta, s'ha treballat amb la rúbrica per l'avaluació d'aprenentatge servei¹, de forma individual tot re-analitzant el present del projecte per pensar en un futur millorable. Aquesta rúbrica ubica els diferents dinamismes que queden cristal·litzats en les experiències d'ApS, dividint-los en els bàsics, els pedagògics i els organitzatius. En analitzar els projectes aplicant la rúbrica queda implícita una reflexió i valoració de l'experiència identificant els nivells en els que es troba l'experiència. Un cop s'ha realitzat aquest recorregut, es fan grups de discussió on es focalitza l'impacte que aquests projectes han generat en els centres, així com la consolidació d'aquests (Taules 1, 2 i 3).

¹ Puig, JM. (coord.) 2015. Rúbrica per l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS. GREM. Centre promotor d'ApS. Fundació Jaume Bofill, Barcelona.

Rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS
 GREM. Facultat de Pedagogia. Universitat de Barcelona

Apartats/dinamismes/ nivells		I	II	III	IV
B à s i c	Necessitats	<u>Ignorades</u> . Les necessitats no estan programades i tampoc no hi ha previstes activitats per detectar-les o definir-les, encara que és probable que siguin presents en el projecte.	<u>Presentades</u> . Els educadors i entitats socials decideixen les necessitats sobre les quals dur a terme el servei sense consultar-ho als participants.	<u>Decidides</u> . Els participants, sovint juntament amb els educadors, decideixen les necessitats sobre les quals volen actuar analitzant diferents problemes i triant-ne un.	<u>Descobertes</u> . Els participants descobreixen les necessitats en fer un projecte col·lectiu de recerca en què duen a terme un treball de comprensió crítica de la realitat.
	Servei	<u>Simple</u> . Servei de curta durada compost per tasques senzilles la realització de les quals comporta una exigència i implicació limitades.	<u>Continuat</u> . Servei de durada prolongada compost per tasques repetitives i fàcils d'aprendre la realització de les quals comporta una exigència i implicació moderades.	<u>Complex</u> . Servei de durada prolongada que permet adquirir experiència i destresa en la realització de tasques de complexitat notable la realització de les quals comporta una exigència i implicació elevades.	<u>Creatiu</u> . Servei de durada variable compost per tasques complexes que els mateixos participants han de dissenyar per resoldre un problema que exigeix creativitat, cosa que comporta una exigència i implicació encara més grans.
	Sentit del servei	<u>Tangencial</u> . Servei que no parteix d'una necessitat detectada i del qual els participants no perceben la possible dimensió social.	<u>Necessari</u> . Servei que dona resposta a una necessitat de la comunitat, tot i que els participants no sempre aconsegueixen percebre'n la dimensió social.	<u>Cívica</u> . Servei que dona resposta a una necessitat de la comunitat i els participants en són conscients de la dimensió social.	<u>Transformador</u> . Els participants donen resposta a una necessitat i en són conscients de la dimensió social, però a més perceben els límits de qualsevol servei que no consideri l'acció política.
	Aprenentatge	<u>Espontani</u> . Els aprenentatges no estan programats ni tampoc hi ha activitats pensades per facilitar-los. S'adquireixen d'una manera informal durant el servei.	<u>Planificat</u> . Els aprenentatges es programen d'acord amb el currículum o projecte educatiu i es dissenyen activitats per adquirir-los sense preveure necessàriament la relació que té amb el servei.	<u>Útil</u> . Els aprenentatges planificats i les activitats formatives tenen una relació estreta amb el servei. La seva adquisició afavoreix una qualitat millor de la intervenció.	<u>Innovador</u> . Els aprenentatges s'adquireixen a partir d'una activitat investigadora, estan relacionats amb el currículum o projecte educatiu i es vinculen directament amb el servei a la comunitat.

Taula 1. Rúbrica d'avaluació dels dinamismes bàsics del projecte.

Rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS
GREM. Facultat de Pedagogia. Universitat de Barcelona

Apartats/dinamismes/nivells	I	II	III	IV	
P e d a g ò g i c	Participació	<i>Tancada.</i> Els participants es limiten a fer les activitats que s'han programat prèviament sense poder introduir modificacions a la proposta inicial.	<i>Delimitada.</i> Els participants fan aportacions puntuals requerides pels educadors en diferents moments del procés.	<i>Compartida.</i> Participants i educadors comparteixen la responsabilitat del disseny i desenvolupament del conjunt de l'activitat.	<i>Liderada.</i> Els participants són promotors i responsables del projecte i hi intervenen en totes les fases decidint sobre els diferents aspectes rellevants.
	Treball en grup	<i>Indeterminat.</i> Processos espontanis d'ajuda entre participants que duen a terme una activitat individual de servei.	<i>Col·laboratiu.</i> Processos basats en la contribució dels participants en un projecte col·lectiu que requereix unir tasques autònomes i independents.	<i>Cooperatiu.</i> Procés de treball interdependent entre participants en un projecte col·lectiu que requereix articular aportacions complementàries per assolir un objectiu comú.	<i>Expansiu.</i> El treball col·lectiu va més enllà del grup inicial de participants i incorpora de manera activa altres agents externs, de manera que crea xarxes d'acció comunitària.
	Reflexió	<i>Difusa.</i> L'activitat reflexiva no està prevista, ni es proposen tasques per impulsar-la, encara que d'una manera natural es pot pensar en l'experiència pròpia i debatre-la.	<i>Puntual.</i> La reflexió està programada i té previstes tasques per facilitar-la, encara amb un temps limitat i separat del curs de les activitats del projecte.	<i>Continuada.</i> A més de tenir moments i tasques de reflexió, els participants duen a terme exercicis reflexius durant la realització de tot el projecte.	<i>Productiva.</i> La reflexió, a més de prevista i continuada, implica els participants en una activitat de síntesi o de creació que produeix una aportació nova a la comunitat.
	Reconeixement	<i>Casual.</i> No hi ha activitats de reconeixement previstes, encara que de manera espontània els diferents agents que hi intervenen poden agrair i valorar la tasca feta pels protagonistes.	<i>Intencionat.</i> Els educadors organitzen activitats destinades a reforçar positivament el treball dels participants i celebrar la finalització del servei.	<i>Recíproc.</i> Els beneficiaris del servei i les entitats socials, sovint en col·laboració amb els educadors, duen a terme iniciatives per expressar la seva gratitud i celebrar l'èxit del servei.	<i>Públic.</i> El reconeixement als participants adquireix una dimensió pública, bé perquè l'activitat es dona a conèixer a la ciutadania, o bé perquè l'Administració l'agraeix i la difon pel valor cívic que té.
	Avaluació	<i>Informal.</i> No hi ha un pla d'avaluació establert, encara que els educadors de manera espontània i puntual poden avaluar els participants i comunicar-los la seva valoració.	<i>Intuïtiva.</i> Per avaluar, els educadors es limiten a constatar, sense criteris ni indicadors definits, l'assoliment de certs objectius generals d'aprenentatge, que es poden acreditar.	<i>Competencial.</i> Els educadors apliquen un pla d'avaluació que defineix objectius, criteris, indicadors i metodologies per millorar el desenvolupament competencial dels participants i per acreditar-los.	<i>Conjunta.</i> Els participants, juntament amb els educadors, intervenen de manera activa en diferents moments del procés de preparació i aplicació d'un pla d'avaluació competencial.
	Consolidació en entitats	<i>Incipient.</i> L'aprenentatge servei es coneix perquè ja es participa en una experiència puntual o a causa de la presentació del projecte d'una altra entitat.	<i>Acceptada.</i> Els projectes d'aprenentatge servei són reconeguts per la direcció i els professionals de l'entitat, que accepten la funció educadora de l'organització.	<i>Integrada.</i> L'aprenentatge servei és present en el programa d'activitats de l'entitat, que disposa de l'estructura i del personal necessaris per garantir-ne la implementació.	<i>Identitària.</i> L'aprenentatge servei forma part de l'ideari de l'entitat, que el presenta com un tret de la seva identitat i el dota amb els recursos necessaris per garantir-ne la implementació.

Taula 2. Rúbrica d'avaluació dels dinamismes pedagògics del projecte.

Rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS

GREM. Facultat de Pedagogia. Universitat de Barcelona

Apartats/dinamismes/ nivells		I	II	III	IV
O r g a n i z a t i u	Partenariat	<i>Unilateral.</i> En el projecte participa una sola organització, normalment educativa, bé perquè s'accedeix directament a l'espai de servei, o bé perquè el receptor forma part de l'organització que l'impulsa.	<i>Dirigit.</i> En el projecte participen almenys dues organitzacions: l'educativa, que el planifica i el porta a terme, i l'entitat social, que es limita a oferir l'espai de servei.	<i>Pactat.</i> Almenys dues organitzacions —l'una educativa i l'altra social— acorden conjuntament les condicions d'aplicació d'un projecte d'aprenentatge servei dissenyat exclusivament per una de les dues.	<i>Integrat.</i> Les organitzacions implicades en el projecte el dissenyen i l'apliquen conjuntament des de l'inici fins al final del procés.
	Consolidació en centres	<i>Incipient.</i> L'aprenentatge servei es coneix a causa d'un projecte que ja porta a terme algun educador/a o a causa de la presentació d'una experiència d'un altre centre.	<i>Acceptada.</i> Els projectes d'aprenentatge servei d'iniciativa personal tenen el reconeixement de l'equip directiu del centre i el suport de part del professorat.	<i>Integrada.</i> L'aprenentatge servei és present en més d'un nivell educatiu, es vincula al currículum de diferents matèries, té implicacions en la metodologia i en l'organització del centre.	<i>Identitària.</i> L'aprenentatge servei forma part de la cultura del centre, consta en el seu projecte educatiu i el centre el presenta com un tret de la seva identitat.
	Consolidació en entitats	<i>Incipient.</i> L'aprenentatge servei es coneix perquè ja es participa en una experiència puntual o a causa de la presentació del projecte d'una altra entitat.	<i>Acceptada.</i> Els projectes d'aprenentatge servei tenen el reconeixement de la direcció i dels professionals de l'entitat, que accepten la funció educadora de l'organització.	<i>Integrada.</i> L'aprenentatge servei és present en el programa d'activitats de l'entitat, que disposa de l'estructura i del personal necessaris per garantir-ne la implementació.	<i>Identitària.</i> L'aprenentatge servei forma part de l'ideari de l'entitat, que el presenta com un tret de la seva identitat i el dota amb els recursos necessaris per garantir-ne la implementació.

Taula 3. Rúbrica d'avaluació dels dinamismes organitzatius del projecte.

PARTICIPANTS EN LA RECERCA

Els centres que han participat en la recerca són d'àmbit d'educació primària i de secundària: 6 centres, 3 de primària i 3 de secundària. Centres que han passat per experiències d'aprenentatge servei de forma reiterada i que s'han convertit d'una forma o un altra en referents. A continuació s'especifiquen els centres, la seva localització, el professorat implicat i el títol del projecte.

Centre Educació Primària	Professorat participant en la recerca	Projecte
Escola Pau Casals. El Vendrell	Josep Borrut	Les construccions de pedra seca: un patrimoni desconegut i en perill
Escola Àngels Garriga. Barcelona	Rosa M ^a Agramunt	Ens acompanyem per créixer
Escola Sant Domènec. La Ràpita.	Lourdes Algueró Gemma Mata	Ràdio Rapia

Centre Educació Secundària	Persona contacte	Projecte
Institut Lluís Vives. Barcelona	Elisenda Cartaña Mercè Manso	Donar veu a la memòria
Institut Ferran Casablanca. Sabadell	Josep Antoni Rojas	Projecte SABA comunitat
Escola Tecnos. Terrassa.	Teresa Puig	Els nostres avis i nosaltres

Com a resultat de tot aquest procés es presenta aquest document que recull les narracions reflexionades i comentades dels diferents projectes. També es presenten les valoracions de cada un dels dinamismes que intervenen en els projectes amb una representació gràfica d'aquesta valoració i alguns apunts sobre les línies de millora en cada un dels projectes que es desprenen de les valoracions. Aquesta part pretén servir d'exemple de com es pot utilitzar la rúbrica per analitzar i /o avaluar projectes amb la intenció d'identificar línies de millora o continuïtat. D'altra banda es presenten quins

han estat els elements, estratègies o accions que han facilitat la consolidació o sostenibilitat dels projectes en el centre, alguns d'ells amb més de 20 anys d'antiguitat. Finalment es presenten les valoracions sobre quins han estat els impactes del fet d'haver desenvolupat els projectes en els seus centres educatius, més enllà dels que hagin pogut tenir directament en les persones assistents al grup. Canvis o impactes, en els aprenentatges de l'alumnat, en l'organització del centre, en la metodologia, en principis pedagògics o educatius, en les relacions amb el context, entre d'altres.

Com a conclusions i aportacions finals es fa una reflexió de contingut teòric sobre els canvis educatius i institucionals que generen els projectes, els processos de transferència interna en els centres i vinculació amb l'entorn, i el potencial d'aquests projectes com a palanca de canvi en els centres educatius.

2. LES CONSTRUCCIONS DE PEDRA SECA: UN PATRIMONI DESCONEGUT I EN PERILL.

Escola Pau Casals. El Vendrell

DESCRIPCIÓ

Aquest és un projecte que pretén descobrir entre tots aquestes joies com són les construccions de pedra seca, (que per senzilles, no deixen de ser-ho), i fer-ne un estudi de les seves utilitats, tot fent-ne les fotografies corresponents i acabar amb una exposició al mateix centre i la construcció d'una petita barraca de pedra seca a la zona enjardinada de l'entrada.

CONTEXT

La nostra comarca, i d'una manera molt especial el nostre municipi (El Vendrell), veu com de mica en mica es va omplint d'urbanitzacions i d'infraestructures que de manera continuada i sense descans van trinxant-la i canviant-li la fesomia. Això comporta un preu molt gran pel que fa al patrimoni arquitectònic i natural. I un dels elements afectats són les construccions de pedra seca (barraques, marges, cisternes o dipòsits d'aigua, ...). Construccions que varen fer-se donada la gran quantitat de pedra existent i que alhora servien també com a acumulació de pedres de totes mides i era una manera d'anar netejant els camps.

El progressiu abandó d'aquests camps va fer que tots aquests elements anessin quedant amagats i integrats en la pròpia natura, com si en formessin part. Per tant, passejant pels voltants de l'escola (i sense allunyar-nos-en gaire) podrem descobrir unes veritables joies constructives, sempre acompanyades de la vegetació autòctona mediterrània que ens sorprendrà, per desconeguda, en moltes ocasions.

Aquest Projecte es va iniciar l'any 2013 i es desenvolupa a l'Escola Pau Casals del Vendrell (Baix Penedès), i més concretament a càrrec d'un grup d'alumnes de sisè curs d'Educació Primària (10 i 11 anys)

PREPARACIÓ I PLANIFICACIÓ

Per a poder-lo portar a terme, s'ha parlat ja amb un parell de persones enteses en el tema, l'àrea de cultura de l'Ajuntament així com pares i mares dels alumnes de les classes afectades aprofitant la reunió d'inici de curs. Tots ells han mostrat una molt bona disposició a col·laborar-hi.

Caldrà encara buscar la col·laboració d'alguna entitat comarcal que estigui interessada en el tema per tal de fer alguna xerrada a l'alumnat a mode d'introducció i motivació.

La idea global és treballar-ho a hores d'Educació Visual i Plàstica, Llengua Catalana i Coneixement del Medi Social, integrant-ho d'aquesta manera com un aprenentatge més dins el currículum escolar:

- Maneig de la càmera fotogràfica (E. Visual i plàstica)
- Muntatge de l'exposició (E. visual i Plàstica)
- Coneixement de l'entorn (Coneixement del Medi)
- Coneixement del patrimoni local (Coneixement del Medi)
- Redacció d'informes de cada construcció (Expressió Escrita)
- Xerrada sobre el tema a càrrec de persones enteses (Llengua Catalana)

Com s'ha dit en línies anteriors, les sortides implicaran també un descobriment de la flora mediterrània pròpia de la zona. Però si bé la idea és anar-la esmentant, no estaria dins d'aquest projecte i seria un altre tema per a cursos posteriors. D'aquesta manera es podria engegar un altre projecte de coneixement i difusió de la flora i plantes remeieres existents a l'entorn de l'escola. I així iniciar aquesta dinàmica d'anar fent petits projectes anuals i que a més de motivar l'alumnat al seu coneixement, de retruc pugui ser útil, com a mínim, a la comunitat educativa (famílies i professorat) que en general coneixen poc l'entorn.

Per a preparar el tema, informar i arribar a tots els agents que hi intervenen, caldria tenir present els següents punts a desenvolupar el primer trimestre del curs:

a) **Que el centre assumís com a propi el projecte**

Això implica treballar des de bon principi de manera coordinada amb la Direcció del centre, qui ha de conèixer des del primer moment aquest document. I a partir d'aquí, informar-ne al Claustre i consell Escolar per a la seva aprovació, i si és el cas, que quedi reflectit a la Programació anual per tal de tenir els aspectes legals coberts.

b) **Informació a les famílies**

Aprofitar les reunions informatives a les famílies que es realitzen durant el mes de setembre, per tal d'explicar-los el projecte i la seva col·laboració en el mateix.

c) **Cercar persones enteses en la matèria**

Caldria poder disposar de persones enteses en les construccions de pedra seca, ja sigui per a assessorament, acompanyament a les sortides o construcció de la barraca a la zona enjardinada del centre. Se sap que hi ha avis d'alumnes del centre que en són coneixedors, i per tant seria bo aprofitar aquests coneixements de persones relacionades amb el centre. Només en cas de no trobar-ne, es buscarien fora de la comunitat educativa.

d) **Contacte amb l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament**

Caldria contactar amb el Regidor de Cultura de l'Ajuntament per exposar-li el projecte i quina col·laboració pot oferir al respecte (ajut econòmic, cessió d'espais per a exposicions, ...)

e) **Xerrada informativa a l'alumnat**

Durant el mes d'octubre, s'hauria de fer la xerrada informativa a l'alumnat participant (alumnes de sisè curs). Els punts serien:

- Què són les construccions de pedra seca
- On en podem trobar al nostre terme
- Patrimoni en perill
- Exemples d'actuacions fetes en altres indrets
- Presentar bibliografia i fer-ne un apartat a la biblioteca per tal de poder-ho consultar.

f) Proposta de les famílies

Caldria fer un document per a repartir entre les famílies del centre, on s'expliqui breument l'objectiu del treball i es demani que proposin elements de pedra seca que coneguïn per tal d'incloure'ls en l'estudi

Els objectius que inicialment ens hem plantejat amb aquest projecte són:

- Dominar la tècnica fotogràfica
- Conèixer el patrimoni arquitectònic de la localitat i la seva història. (concretament les construccions de pedra seca)
- Fer conèixer aquest patrimoni a les famílies i mestres de l'escola i societat en general del municipi i evitar amb el seu coneixement, la possible desaparició del mateix.
- Valorar i respectar el patrimoni arquitectònic..
- Realitzar l'exposició conjunta amb altres afeccionats al tema en alguna de les sales municipals i així arribar a un nombre més gran de gent i mitjans de comunicació locals.
- Implicar l'administració (Ajuntament) perquè en sigui conscient d'aquest patrimoni i de la seva conservació.

REALITZACIÓ I SEGUIMENT

a) Realització

Una vegada fetes les activitats inicials durant el primer trimestre de realització del projecte, cal desenvolupar-lo tenint en compte els següents punts i temps de realització:

.Durant el 2n trimestre:

- Grups de treball

A tutoria es faran grups de treball (4 o 5 persones) que es mantindran al llarg de tot el projecte.

- Treball a les hores d'Educació visual i plàstica sobre el maneig de la càmera fotogràfica:

A partir dels grups de treball establerts, s'assignarà una càmera fotogràfica a cadascun d'ells. S'explicarà el seu funcionament i es sortirà al pati per tal que facin fotografies, les descarreguin a l'ordinador i les presentin a la resta d'alumnes tot comentant-les (lluminositat, claredat, motiu interessant, element que es destaca, ...). Serien tres sessions

- Sortides per a fotografiar els elements de pedra seca

Quan el dia allargui i hi hagi més hores de llum, fer una sortida setmanal amb la col·laboració de les famílies per fer fotografies i observacions en una llibreta de camp.

La previsió és fer-ho durant tot el segon trimestre i primes mes del tercer.

- Redacció informes
 - A l'hora de Llengua Catalana, redactar els informes definitius a partir de les notes preses a les sortides.

Durant el 3r trimestre

- Ràdio municipal i altres mitjans de comunicació local i comarcal

Un grup de 5 alumnes anirà a la ràdio municipal a explicar el projecte. Així mateix, en dues sessions de Llengua, es redactarà una nota de premsa per fer als diaris locals i comarcals (El 3 de vuit, La Fura, Baix Penedès digital i Diari de Tarragona)

- Tria de les fotografies

De totes les fotografies i informes corresponents, triar les més adequades per a l'exposició i que mostrin diferents elements, tipologies de construccions, visualització de problemàtiques existents en les mateixes, (Mes de maig).

- Realització de l'exposició al centre
 - A les sessions de Plàstica i Tutoria, fer el muntatge de les fotografies sobre cartolina. Al vestíbul de l'escola fer-ne l'exposició amb l'ajut del conserge qui ens facilitarà els plafons.

b) Seguiment:

Els dijous està establert al centre les reunions dels diferents grups de treball.

Caldria establir un dijous cada dos mesos per tal que es fes una trobada per anar valorant, reorganitzant i revisant la programació per tal de fer els ajustos necessaris

AVALUACIÓ

	QUI	COM	QUAN
OBJECTIUS	Tutor Alumnat	Confecció d'una rúbrica	Final de cada trimestre
APRENTATGES	Tutor Alumnat	Confecció d'una rúbrica	Final cada trimestre
SERVEI	Tutor Alumnat Persones enteses Equip Directiu	Confecció d'una rúbrica	Final del projecte
PROJECTE	Mestres responsables del projecte Equip directiu	Redacció d'una Memòria	Final del projecte

TANCAMENT, DIFUSIÓ I CELEBRACIÓ

Aquest projecte tindrà continuïtat en cursos posteriors, però canviant la temàtica a treballar. Les construccions de pedra seca són només un element del Patrimoni en perill al nostre municipi, i per tant caldrà anar plantejant-se altres elements a treballar (flora, rellotges de sol, camins, ...).

La seva finalització, serà doncs només un punt i a part. Un tancament d'una porta però que caldrà obrir-ne altres en cursos posteriors.

La celebració final seria l'exposició i la seva difusió, la que s'hagi realitzat al llarg del projecte a la ràdio municipal, mitjans de comunicació escrita locals i comarcals i l'informe a l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament.

Amb tot, quedaria per al proper curs la possibilitat de fer l'exposició conjunta amb altres persones que estiguin treballant el tema, ja que porta més complexitat i coordinació.

AVALUACIÓ DEL PROJECTE “LES CONSTRUCCIONS DE PEDRA SECA: UN PATRIMONI DESCONEGUT I EN PERILL”

Aplicació de la rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS

DINAMISMES BÀSICS

NECESSITATS

La necessitat inicial que ha generat el projecte és fer arribar a l'alumnat, i de retruc, a tota la comunitat educativa, la problemàtica de la desaparició sistemàtica del patrimoni arquitectònic del municipi, i poder fer-ne alguna acció.

En el nostre centre, inicialment la necessitat la podem considerar com a una **necessitat presentada**. En aquest cas, els educadors i alguna altra entitat amb qui s'han posat d'acord, fan un treball previ de detecció de les necessitats sobre les quals actuar i acorden presentar el projecte als participants.

Al tercer any de desenvolupament del projecte, es podria classificar com a una **necessitat decidida**, perquè treballant el tema actual, va sorgir del diàleg i comprensió crítica entre educadors i alumnes un treball sobre els eclipsis l'any 2015 i es va decidir on s'implicarien, vista l'experiència del treball/projecte realitzat el curs anterior.

De fet, ha creat impacte i línia d'escola.

SERVEI

El servei que es fa amb aquest projecte és conscienciar i fer partícip de tota la comunitat educativa (i més enllà també) de la necessitat de salvaguardar el patrimoni arquitectònic del municipi. Es podria classificar com un **servei continuat**.

Exigeix una implicació moderada, es destina temps a la seva realització, es realitzen

tasques que activen diverses competències i exigeix un cert nivell de dedicació i implicació personal.

SENTIT DEL SERVEI

El sentit del servei és clarament un **servei cívic**. Es té voluntat clara de col·laborar davant situacions que requereixen una implicació directa i s'informa a qui va dirigit. Així mateix, s'afavoreix la presa de consciència de la dimensió social del servei.

També **va de cara a un servei transformador**: és útil i es dóna sentit social a la seva tasca. I a mida que es va avançant en el temps, els participants se n'adonen que no depèn del grup que porta a terme l'activitat, sinó de les decisions que l'acció política decideixi sobre allò que s'ha plantejat o treballat.

APRENTATGE

El servei porta a un **aprenentatge útil**. Són aprenentatges planificats, com per exemple el maneig de càmeres fotogràfiques o la redacció d'informes dels elements arquitectònics. En tots els casos, els participants són conscients de la utilitat dels seus aprenentatges i que els han d'aplicar a la realitat. Les activitats formatives tenen relació estreta amb el servei i la seva adquisició afavoreix una bona qualitat en la intervenció.

Cal dir totes les activitats estan relacionades amb el currículum o el projecte educatiu. I a més, es vinculen directament amb el servei a la comunitat.

DINAMISMES PEDAGÒGICS

PARTICIPACIÓ

La participació en el centre es va iniciar de manera **delimitada**, ja que globalment era una aportació dels docents. Però a mida que ha anat avançant el projecte, els participants van anar aportant idees i/o modificacions puntuals, ja siguin requerides pels educadors o a iniciativa pròpia d'aquests.

Actualment es va tendint a una participació compartida, ja que el disseny i seguiment dels projectes requereix una responsabilitat de tots els membres (docents, alumnat i entitats externes).

TREBALL EN GRUP

Es podria considerar un treball en grup **cooperatiu**, ja que els protagonistes comparteixen el mateix objectiu però només assolible a partir de les aportacions individuals (personalment i com a grups diferents de treball), ja que es troben vinculades i en interrelació.

A mode d'aclariment: cada grup (i també a nivell personal) aporten les seves observacions i comentaris sobre els elements arquitectònics treballats, però és a nivell global de tot el grup amb les aportacions complementàries que es puguin fer, que s'articula el treball final per assolir un objectiu comú. I en el cas del muntatge de l'exposició, més clar encara.

No podem dir que és un treball en grup expansiu, però sí que genera l'interès d'altres col·lectius.

REFLEXIÓ

El projecte presenta una **reflexió continuada**. El fet que s'hagin de fer diversos reportatges fotogràfics, inventariar elements del patrimoni i redactar-ne els corresponents informes, fa que s'hagi de reflexionar contínuament.

Així mateix hi ha una reflexió final que és la que es transmet a les entitats externes per tal que en siguin conscients i prenguin les mesures pertinents, si és el cas, i voluntat de fer-ho.

Es pot parlar també d'un **inici de reflexió productiva**, ja que es conclou l'activitat d'aprenentatge organitzant una exposició a propòsit de l'activitat i difonent als mitjans de comunicació un missatge de reivindicació.

RECONeixEMENT

Clarament **un reconeixement públic**. Els mitjans de comunicació se'n fan ressò de les activitats, i l'Administració Municipal col·labora en l'exposició de fotografies i informes

dels elements arquitectònics presentats. Així mateix, el regidor d'ensenyament de l'ajuntament en fa reconeixement públic el dia de la inauguració i en fa una reflexió pública en sintonia amb el treball presentat i agraeix el treball realitzat.

AVALUACIÓ

En el projecte hi hauria dos nivells:

- Pel que fa a les competències curriculars que s'hi desenvolupen, estaria en un **nivell d'avaluació competencial**, ja que els educadors apliquen un pla que defineix objectius i criteris per tal de millorar el desenvolupament competencial dels participants i acreditar-la.
- Respecte al projecte (entès de manera global), estaria en un nivell **d'avaluació conjunta**, ja que els participants, conjuntament amb els educadors, s'involucren en un debat. Es cuida l'avaluació conjunta que incrementa la força educativa de l'activitat d'ApS i el sentiment de compartir un mateix projecte.

DINAMISMES ORGANITZATIUS

PARTENARIETAT

En aquest projecte, es pot parlar d'un **partenariat dirigit**. El projecte està dissenyat únicament pel centre educatiu. Les altres entitats participants (partenaires) col·laboren i faciliten el seu desenvolupament amb ajuts econòmics i /o espais.

I si bé l'objectiu ideal seria configurar un projecte que beneficiï a tots plegats, com s'ha dit en la dimensió Sentit del Servei, no depèn del grup que porta a terme l'activitat, sinó de les decisions que l'acció política decideixi sobre allò que s'ha plantejat o treballat.

CONSOLIDACIÓ EN CENTRES

En un inici era clarament una **consolidació pactada**, ja que tenia el reconeixement de la direcció i dels professionals de l'entitat (mestres) i acceptaren la funció educadora de l'organització.

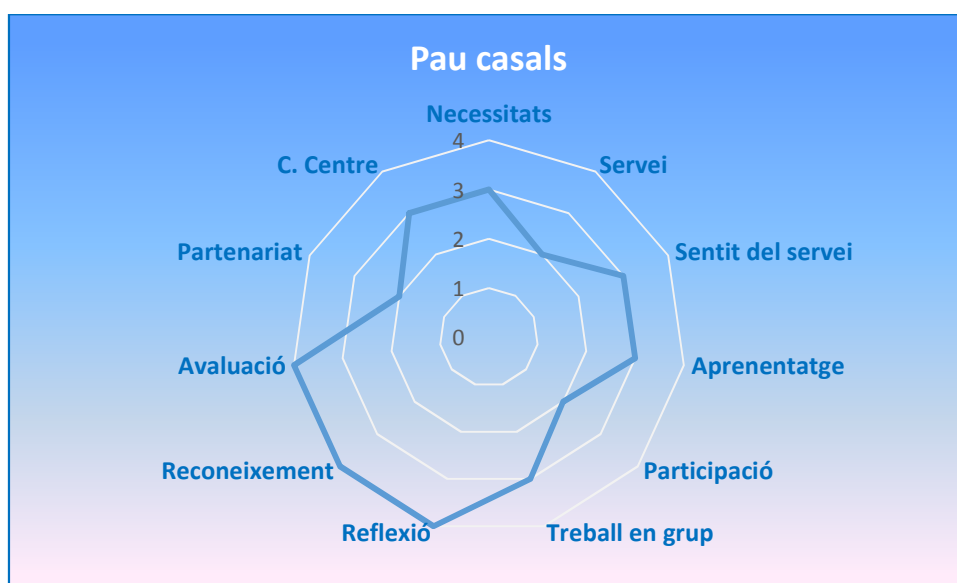
Després de tres cursos de portar a terme projectes d'ApS, **ha passat a ser Integrada**: el

programa és present en el programa d'activitats del centre, que disposa i facilita clarament l'estructura, pressupost i personal necessari per garantir-ne la implementació.

La idea és arribar a ser **Identitària** i que formi part de l'ideari del centre.

PRESENTACIÓ DELS RESULTATS

Dinamismes/ Nivells	I	II	III	IV
Necessitats	Ignorades	Presentades	Decidides	Descobertes
Servei	Simple	Continuat	Complex	Creatiu
Sentit del servei	Tangencial	Necessari	Cívic	Transformador
Aprentatge	Espontani	Planificat	Útil	Innovador
Participació	Tancada	Delimitada	compartida	Liderada
Treball en grup	Indeterminat	Col·laboratiu	Cooperatiu	Expansiu
Reflexió	Difusa	Puntual	continuada	Productiva
Reconeixement	Casual	Intencionat	Recíproc	Públic
Avaluació	Informal	Intuïtiva	Competencial	conjunta
Partenariat	Unilateral	Dirigit	Pactat	Construït
C. Centre	Incipient	Acceptada	Integrada	Identitària

LÍNIES O ASPECTES SUSCEPTIBLES DE MILLORA

Observem que les posicions més altes corresponen a la reflexió, el reconeixement i l'avaluació. És a dir, a les parts finals del projecte. Aquest punt fort cal aprofitar-ho per tal de poder reflexionar i avançar en la millora del projecte. I els punts més febles serien el servei, la participació i el partenariat, que si bé no estan en el nivell més baix, si que els trobem en el nivell II.

Pel que fa a la participació, com es diu a l'anàlisi, es va tendint a una participació compartida, ja que el disseny i seguiment dels projectes requereix una responsabilitat de tots els membres (docents, alumnat i entitats externes). Així doncs, es va millorant respecte a l'inici del projecte i caldrà impulsar la responsabilitat a partir d'una acció més decidida per part de l'Equip directiu.

Respecte al servei pot resultar complicat avançar a un nivell més elevat ja que requereix una exigència i implicació més elevades que a l'actualitat. Però si la participació pot arribar a augmentar, es podria també plantejar la millora en aquest aspecte.

I respecte al partenariat, de la manera en què està plantejat el projecte, no és fàcil que es mogui del nivell II (Dirigit), ja que la iniciativa sempre és del Centre.

La resta de dinamismes estan al nivell III i per tant força acceptable. Cal remarcar que el Sentit de Servei va avançant a mida que passen els cursos, i en aquests moments anem cap a un sentit transformador, i per tant al nivell IV.

Passar a un nivell d'aprenentatge innovador, resultarà difícil pel tipus de projecte plantejat. En tot cas, s'hauria de realitzar una reestructuració del projecte, però seria en tot cas a més llarg termini. I el mateix pel que fa al treball en grup. En aquests moments ja està totalment integrada i el projecte forma part del Projecte Educatiu de Centre i de cara al curs vinent, amb la renovació de la direcció, ja està plantejada la incorporació al nou Projecte de direcció.

I el darrer dinamisme, la consolidació al centre, serà molt fàcil arribar en un curt termini a ser identitària

Globalment podem dir que es va començar el projecte fa 4 cursos, i a mida que es va avançant, s'ha anat avançant també en els nivells assolits. Però l'aspecte que es valora més per part de tota la comunitat educativa, és la identitat que li va donant al centre a mida que passen els cursos i es van realitzant nous projectes.

Caldrà sobre tot incidir en una major implicació dels elements participants i aplicar la rúbrica al final de cada projecte (acostumen a durar un parell de cursos) per tal de seguir els canvis que es puguin donar (a més o a menys).

ELEMENTS I ESTRATÈGIES QUE HAN AJUDAT A CONSOLIDAR EL PROJECTE EN EL CENTRES

En els seus inicis, el que va fer avançar i consolidar inicialment el projecte va ser la participació de tota la comunitat educativa (famílies, alumnes i mestres) així com la implicació de l'Equip directiu.

A partir d'aquí es van anar introduït altres aspectes que van ajudar a millorar aquesta consolidació: presència a la web, blogs i mitjans de comunicació del centre i locals (ràdio i televisió); i es va incorporant a la metodologia de l'escola amb una reserva de temps i espai.

Una vegada acabat el primer projecte (dos cursos de durada), la motivació de l'alumnat va ser important ja que van ser ells mateixos els que van suggerir el següent tema a treballar. Per tant aquesta motivació va generar una activitat útil i lligada al context i vida del centre.

I després de quatre cursos, ja figura als documents del centre i per tant ha arribat ser un valor i generar un sentiment entre tota la comunitat educativa. És una activitat reconeguda i a l'actualitat ja és un signe d'identitat del propi centre, que el diferencia d'altres de la localitat.

3. DONAR VEU A LA MEMÒRIA. Institut Lluís Vives. Barcelona

DESCRIPCIÓ

Donar veu a la memòria és un projecte d'Aprenentatge Servei que pretén recuperar la memòria històrica dels nens i adolescents del passat que visqueren situacions de conflicte i difondre-la a través d'una obra de teatre realitzat pels alumnes de l'**Institut Lluís Vives de Barcelona**.

CONTEXT

El Centre s'ubica en un barri a la perifèria de la ciutat de Barcelona, on la població és en gran part de classe obrera, i les famílies majoritàriament, de classe social mitjana-baixa. Amb l'actual conjuntura econòmica ha augmentat el nombre de famílies amb situació social desfavorida, que han hagut de ser ateses pel servei d'assistència social del Districte i fent un seguiment des de la Comissió Social del Centre. El percentatge d'immigració és del 35%.

L'Institut entén l'educació com un procés que engloba els diferents aspectes que integren la personalitat de l'alumne i el seu desenvolupament i és per això que el Centre intenta posar mitjans per a potenciar-los com per exemple amb el projecte *Donar veu a la memòria*.

Aquest projecte va néixer fa uns 10 anys en el marc de les mobilitzacions contra la guerra d'Iraq l'any 2004. En aquest context el claustre es planteja la necessitat de promoure activitats de sensibilització sobre els conflictes bèl·lics. Una d'elles fou la lectura dramatitzada de textos escrits per adolescents del passat que també havien viscut situacions de conflicte, com els bombardejos durant la guerra civil espanyola a *La pèrdua de la innocència. Infants sota les bombes* (2012 – 2014) o *Viure en guerra. Infants sota les bombes* (2015 – 2017), l'exili d'aquests infants en finalitzar el conflicte a *Camins de nit. Infants perduts dels exilis* (2014 – 2016) o sobre els camps de concentració durant la II Guerra Mundial a *Aquí no hi ha papallones. Sobreviure a Terezín* (2013 – 2015).

Aquestes representacions van tenir tant d'èxit que l'any 2012 es va decidir ampliar aquesta activitat dotant-lo d'algunes hores lectives i incorporant-lo dins el PEC. També es va aconseguir un ajut econòmic de la Fundació Jaume Bofill en la *7a Convocatòria d'ajuts per a la realització de projectes d'aprenentatge servei 2013-2014*.

PREPARACIÓ, PLANIFICACIÓ I DESENVOLUPAMENT

Donar veu a la memòria és un projecte que es desenvolupa en dues fases, corresponents a dos cursos lectius.

La primera part del projecte es realitza de gener a juny dins el crèdit variable *Memòria històrica i teatre* a 1r de la ESO i es basa en la construcció d'una obra de teatre sobre com vivien els adolescents del passat sota una situació de conflicte. En aquesta fase de construcció, primer de tot s'estudia l'època que es vol tractar i es recopilen les fonts primàries amb les quals s'escriurà el text teatral. Per a fer-ho es visiten arxius com *l'Arxiu Històric Municipal del Districte de Sants Montjuïc, Centre de documentació Artur Martorell de l'Ajuntament de Barcelona, etc.* i/o ens visiten persones que van viure aquells fets; el contacte s'aconsegueix a través *d'Avis Món del Barri de Sants* o *Exalumnes del Grup Escolar Lluís Vives*. Amb tot el material recopilat, s'escriu el text teatral i es comença a treballar en el muntatge tècnic. En aquest punt del procés, s'incorporen alumnes i professors d'altres assignatures com per exemple la creació del cartell pels alumnes de 2on de la ESO a l'assignatura de EVP, el disseny de decorats a tecnologia o la participació d'alumnes en la interpretació de peces musicals, entre altres. Així com la participació en la representació d'entitats externes al centre educatiu com la *Coral Jove Sant Medir* en l'aparició musical o membres de *l'Associació de veïns Sants, Badal, La Bordeta* en lectura de textos per part de membres destacats en la recuperació de la memòria al barri, depenent de les necessitats de l'obra teatral. Quan l'obra ja està muntada, comencen els assajos. És en aquest moment que en el grup de teatre s'incorpora l'equip tècnic, format per alumnes de 3r i 4rt de la ESO que llançaran les llums i el so durant l'obra.

Per tant, quan a final de curs s'estrena l'obra, el grup de teatre, ja no només està format pels alumnes que feien el crèdit, sinó per un equip ampli de professors, alumnes de

diversos cursos i entitats que han hagut d'adquirir una sèrie d'aprenentatges sobre la història dels nois i noies del passat que van viure situacions de conflicte i que, a través de l'obra de teatre, explicaran a la resta de la societat per tal de *conscienciar* del què va passar, *crear empatia* amb les situacions similars en el present i *mobilitzar* perquè aquests fets no es tornin a repetir. L'obra s'estrena a l'Institut Lluís Vives per a tota la comunitat educativa i els veïns i veïnes del barri.

El curs següent comença la fase de donar a conèixer l'obra fora de l'àmbit escolar. Aquesta segona part del projecte es desenvolupa de forma voluntària fora d'horari lectiu. Des de l'estrena de l'obra es fa difusió als mitjans de comunicació com el *programa Catacrak de BTV*, el programa *Bloc de mestres de Catalunya Ràdio*, la pàgina web *CCCB*, el programa *Ràdio Escola i Sants el dia de Sants 3 ràdio*, *La Burxa de Sants*, *Línia Sants*, etc. amb l'objectiu de poder representar l'obra en diferents espais i situacions.

Gràcies a la complicitat d'Entitats com el *Memorial Democràtic de Catalunya*, *Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona*, el *Centre de Cultura Contemporània de Barcelona*, la *Fundació Jaume Bofill*, *Grup de treball exili, deportació i holocaust*, *Fundació Jaume Bofill*, el *Secretariat d'Entitats de Sants*, *Hostafrancs i la Bordeta*, *Can Batlló*, *Assemblea groga de Sants*, *Fundació Jordi Sierra i Fabra*, etc. s'ha pogut representar l'obra en actes commemoratius i esdeveniments culturals de la ciutat, com en la celebració dels 75 anys dels bombardejos de Barcelona durant la Guerra Civil Espanyola o el 70 aniversari de l'alliberament del camp de Terezín, entre altres. Aquesta participació esdevé una experiència molt positiva per a tots els participants, especialment amb els adolescents, ja que veuen reconeguda la seva feina a la vegada que se senten partícips d'aquest tipus d'actes i del missatge que es vol transmetre, trencant algunes fronteres entre institucionalitat i adolescència.

A part, el projecte pretén, sobretot, tenir un caràcter didàctic. És per això, que en la majoria de representacions al final de l'obra, s'obre un espai de diàleg entre públic i actors. Per exemple, si el públic és de nens de primària els actors canvien al rol de professors i poleixen la total comprensió de l'obra pels més petits. Aquestes

experiències són promogudes per la *Xarxa d'Escoles Històriques de Barcelona (XEHB)* a l'escola *Àngel Baixeras* o *Pere Vila*. Si en canvi, el públic són els estudiants de l'assignatura de Didàctica de la Història, els actors han de respondre preguntes al voltant del propi projecte i els seus objectius, i per tant necessiten haver-se'l fet seu. I, si el públic és gent gran, quan es fa a *Aula d'Extensió Universitària per a la Gent Gran*, el debat gira entorn a la proximitat del públic amb els fets històrics i a vegades surten noves històries que es recullen i es deixen en un fons per a noves representacions teatrals. Aquestes experiències s'han dut a terme gràcies a la *Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona*.

PARTICIPANTS

El nombre global de participants actius en el projecte és entre 25 i 35 alumnes de l'Institut Lluís Vives, dels quals, una vintena són alumnes de 1er de la ESO que cursen el crèdit variable *Memòria històrica i teatre* i la resta són voluntaris d'altres cursos (2on, 3r i 4art d'ESO) que s'afegeixen al muntatge i assajos col·laborant com a tècnics de llum i so, regidors o actuacions puntals dins l'obra. A part, cal comptar amb els alumnes que col·laboren des d'altres assignatures i que han treballat la temàtica que cada any proposa la nova obra per tal de poder fer-ne el cartell, els decorats, la difusió, etc.

Els alumnes tenen edats entre 12 i 16 anys i són d'origen divers, ja que a l'hora d'establir el grup-classe s'intenta crear un grup inclusiu on es barregin alumnes molt motivats i participatius, amb aquells que, per les seves necessitats educatives, els hi costa més aquest tipus d'implicació cap al centre i en general cap a la societat. D'aquesta manera el grup s'enriqueix d'aquesta diversitat i els alumnes aprenen entre iguals. El fet de perseguir un objectiu comú: la representació d'una obra de teatre i l'ampli ventall de rols a desenvolupar en un projecte com aquest, s'aconsegueix de forma natural que tota la diversitat quedi integrada i cadascú trobi el seu lloc on desenvolupar i destacar en diferents aptituds dins el projecte.

Un cop caracteritzat el grup d'alumnes, cal citar els altres participants del projecte, com per exemple l'equip directiu del Inst. Lluís Vives que recolza i impulsa el projecte, el

professorat de les assignatures abans esmentades, que ubiquen l'alumnat en la temàtica que cada any es proposa i els animen a treballar en grup i per al grup i també els pares i mares que col·laboren en alguns aspectes puntuals del projecte. Així mateix, i per tal d'aconseguir els objectius proposats, és imprescindible el partenariat amb les Entitats del barri i la ciutat que participen de diferents maneres i en les diferents fases del projecte.

OBJECTIUS

Des del punt de vista curricular, *Donar veu a la memòria*, té com a objectiu treballar la història. És una bona manera de posar en valor el patrimoni històric i apropar-lo als joves. I això serveix per a sensibilitzar-los i conscienciar-los sobre els fets del passat i la importància de conservar i difondre la memòria històrica.

A la vegada, també ens serveix per a treballar aptituds en el creixement personal dels alumnes i altres aspectes que ens semblen essencials en el procés educatiu. Per exemple, ens permet treballar des de la TRANSVERSALITAT, ja que a l'hora de crear una obra es necessiten els coneixents i la participació d'altres assignatures.

La interdisciplinarietat ens permet treballar els continguts des de diferents matèries promovent el desenvolupament comú de les competències bàsiques. Per exemple la matèria de Ciències Socials complementa les explicacions de la cronologia i dels fets històrics, l'assignatura de Educació Visual i Plàstica investiga i crea el disseny del cartell de l'obra i alguns decorats, el departament de Tecnologia intervé en el muntatge d'algunes estructures, des de la matèria de Música es seleccionen músiques per a l'espectacle que es prepara i es col·labora interpretant música en directe dins l'espectacle, des d'Educació Física es desenvolupa el treball del cos i l'espai i en les de Català i Castellà en la correcció de textos i expressió oral.

AVALUACIÓ

Per tal d'assegurar l'adquisició d'aquests aprenentatges, durant la primera fase del projecte, s'avalua l'adquisició de les competències a través d'exercicis pràctics dins les

diferents matèries i l'observació i registre en el procés de creació i realització de l'obra de teatre. Així doncs els avaluadors seran els professors de les matèries. En canvi, durant la segona fase s'avaluarà el servei, mitjançant col·loquis amb el públic destinatari, enquestes i qüestionaris a les entitats receptores i als alumnes participants, així com debats interns entre el grup de teatre. Els coordinadors del projecte mediaran en l'avaluació continua del procés d'aprenentatge i servei, i es farà una reflexió final en acabar el curs escolar.

En definitiva, recuperar la memòria històrica i explicar-la a través del teatre, per actors i actrius que tenen la mateixa edat que els nens i nenes que van escriure els textos que es representen, permet, no només assolir els objectius esmentats al llarg del projecte, sinó conèixer millor el passat per a construir un futur millor. I difondre-la a la societat, potencia el compromís dels adolescents amb l'adquisició dels valors democràtics i els drets humans per aconseguir una societat més justa i equitativa.

Perquè la pèrdua de la memòria històrica significa deixar les víctimes en l'oblit.

AVALUACIÓ DEL PROJECTE “DONAR VEU A LA MEMÒRIA”

Aplicació de la rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS

DINAMISMES BÀSICS

NECESSITATS

La necessitat en que es basa el nostre projecte, és la de conscienciar i sensibilitzar vers els conflictes bèl·lics. Considerem que, dins dels nivells de la rúbrica seria una **necessitat presentada**, ja que són els educadors qui presenten el projecte i les entitats receptores qui decideixen participar-hi. L'alumnat en qüestió rep l'encàrrec de donar forma a la idea presentada.

SERVEI

El servei que es realitza és representar l'obra de teatre en diferents espais, per a públics diversos i que requereixen d'unes necessitats explicatives diferents en cada

representació. Té una durada variable. Dins dels nivells de la rúbrica, té **una primera fase de nivell complex**, quan l'alumnat participa i crea la representació teatral, així com la cerca de fonts primàries; i **una de creativa** quan es fan els "bolos", a demanada de les entitats, i on els alumnes han d'aprendre i gestionar nous espais, novetats tècniques i adequar el llenguatge als diferents públics receptors del servei.

SENTIT DEL SERVEI

Aquesta diferència en el nivell dels dinamismes segons les fases del projecte també es troba en el sentit del servei. Durant la creació de l'espectacle **s'observa un servei necessari**, ja que els alumnes participen de la creació de l'espectacle, però no veuen clarament l'impacte social que pot tenir aquest. En canvi, quan l'obra es representa fora el centre escolar, **el servei és cívic**, ja que en la interacció amb els diferents públics, es crea una voluntat de col·laborar, adequant l'obra, llenguatge i explicacions al públic al qual es vol fer arribar el missatge de l'obra; i és que en definitiva, donar veu a la memòria pretén aconseguir la presa de consciència dels fets representats. És per això que, potser, també en algun moment es pot ubicar com a servei transformador.

APRENTATGE

Els aprenentatges estan relacionats amb les àrees curriculars. Es construeixen coneixements amb el servei i d'altres sorgeixen de forma espontània o en situacions informals difícils d'identificar. Així mateix, el primer any, l'aprenentatge s'enfoca a **l'aprenentatge útil**, ja que es treballa de forma transversal amb diferents matèries curriculars (ciències socials, català, castellà, EVP, tecnologia, EF, música) on es treballen continguts enfocats al servei; com la creació del cartell, classes de dramatització, creació del guió de l'obra, aprofundiment en els fets històrics, entre altres. L'any següent apareixen algunes característiques **d'aprenentatge innovador** ja que, quan els alumnes es troben en situacions noves cal que busquin solucions de forma autònoma i sense poder-ne determinar els resultats.

DINAMISMES PEDAGÒGICS

PARTICIPACIÓ

La participació de l'alumnat en el projecte és activa i directament proporcional al temps del projecte. En la primera fase del projecte, quan es crea l'obra de teatre, la participació **és delimitada**, ja que tot i que els alumnes prenen decisions, no alteren substancialment el projecte. En canvi, durant la segona fase del projecte, quan es realitzen les representacions arreu i els alumnes assisteixen voluntàriament, la **participació és compartida** ja que són ells mateixos els que decideixen els serveis i, per tant, quins són els aprenentatges necessaris per assolir els objectius del projecte. En aquesta fase **hi ha alguns moments de participació liderada**, per exemple, en la difusió del projecte i les obres a través de les xarxes socials.

TREBALL EN GRUP

El treball en grup **és cooperatiu** ja que els participants s'integren en diferents grups de treball interdependents (actors i actrius, tècnics, decorats, xarxes socials, etc.), amb l'objectiu comú de la creació, difusió i representació de l'obra.

REFLEXIÓ

Com que el projecte treballa aspectes tant diversos com l'emocionalitat, continguts curriculars, elaboratius, etc. es troben diferents formats reflexius. Per exemple, de forma de **reflexió difosa** en l'acompanyament per part del professorat en tot el muntatge de l'obra. **De reflexió puntual**, quan es fan els col·loquis al final de les obres amb el públic o les avaluacions en grup al final de curs. I en l'últim any, gràcies a la creació del grup de xarxes socials, podem dir que fan **una reflexió productiva**.

RECONeixEMENT

Considerem que en la fase de creació de l'obra es fa un **reconeixement casual**, ja que com educadors considerem que l'agraïment i el reforç positiu informal esdevé una

important eina pedagògica. En canvi, en la fase de representació el **reconeixement és públic**, ja que finalitza amb els aplaudiments i intervencions del públic, així com amb el seu ressò en els mitjans de comunicació i en l'Administració.

AVALUACIÓ

L'avaluació la podem definir en tres moments. L'avaluació individual de cada un dels participants és **intuïtiva**, ja que són els educadors que valoren intuïtivament l'assoliment dels objectius d'aprenentatge (expressió oral i corporal, actitud, disseny i creativitat, etc.). En canvi, fem una **avaluació conjunta** parcial ja que malgrat els alumnes no participen en el disseny del pla d'avaluació, si que intervenen en avaluar la creació i idoneïtat de l'espectacle. En l'últim any, els educadors hem elaborat diversos qüestionaris, enfocats a l'avaluació del propi projecte tant per part dels participants com del servei, amb la qual cosa també s'utilitza **l'avaluació competencial**.

DINAMISMES ORGANITZATIUS

PARTENARIETAT

És un projecte **pactat** ja que només està dissenyat per l'Entitat educativa, però s'adapta a les necessitats de les entitats a les què es va a fer el servei a través d'una negociació.

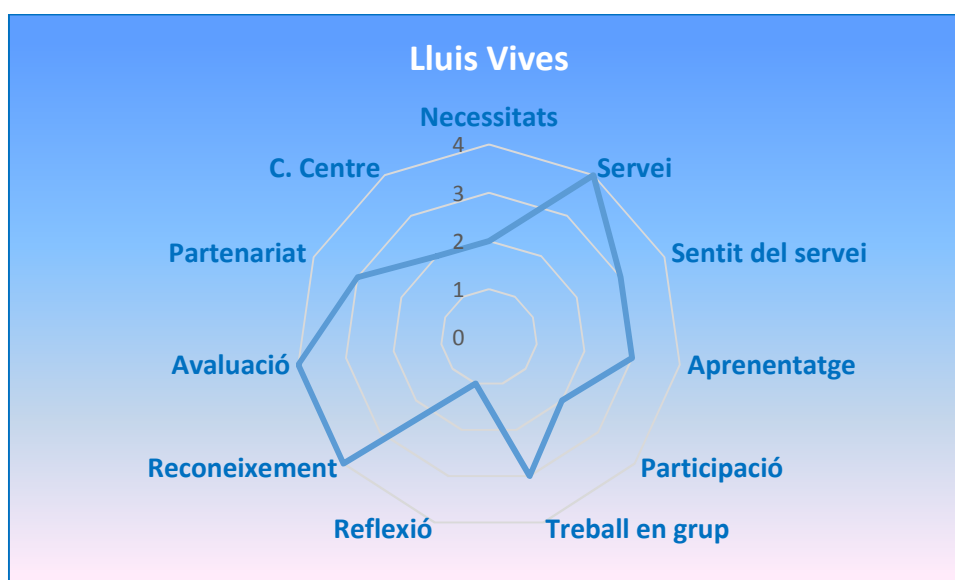
CONSOLIDACIÓ EN CENTRES

Tot i que en els últims anys el projecte s'ha incorporat al PEC i se'n fa difusió a les portes obertes del Centre, la consolidació seria **acceptada** ja que, malgrat hi ha el reconeixement i suport incondicional de l'equip directiu i de part del professorat, encara no podem parlar de que formi part de la identitat del centre. Val a dir, que durant la primera fase del projecte hi ha vinculades diverses assignatures (socials, anglès, tecnologia, música, català i castellà, EVP) que hi desenvolupen part del seu currículum, per tant també **caldria nomenar la consolidació integrada**.

CONSOLIDACIÓ DE LES ENTITATS

Per una banda, hi ha una **consolidació acceptada**, ja que en les diferents entitats amb què treballem hi ha un reconeixement de la tasca educadora del Projecte i ens faciliten els mitjans per dur-la a terme, ja siguin d'espai, difusió, materials tècnics, etc. . D'altra banda en les entitats on la nostra col·laboració ha estat constant en els últims 4 anys, i hem col·laborat un cop l'any amb cada una d'elles (encara que amb formats diferents), considerem que el projecte té relació amb algun dels objectius que aquestes entitats tenen. En aquest cas es podria **apuntar a un procés de consolidació integrada**.

GRÀFIC DE LA RÚBRICA D'AUTOAVALUACIÓ

PROPOSTES PER A LA MILLORA

Per a fer aquest apartat ens hem centrat en els dinàmiques que han tingut una puntuació més baixa.

Una proposta de millora per al **dinamisme bàsic de necessitats** podria ser que, a l'inici del projecte, siguin els alumnes qui proposin temes d'actualitat que considerin importants per conscienciar a la societat. A partir d'aquests propostes, caldria buscar moments històrics similars, cercar-ne les fonts primàries i crear-ne el text teatral.

D'aquesta manera es fomentaria, des de l'inici del projecte, una **participació liderada** per part de l'alumnat, tot i que per l'edat primerenca dels alumnes i la complexitat del

projecte aquest lideratge és complicat en aquesta primera fase. I és per això que es considera que el fet que la participació sigui delimitada és necessari per aconseguir els objectius proposats.

Ja s'havia destacat que el **dinamisme pedagògic de reflexió** és un dels punts febles del projecte. Per això en aquest últim any s'han pres iniciatives com l'autoavaluació final per part de l'alumnat, valoracions per part dels col·laboradors externs i l'avaluació per part de l'equip educatiu participant. Resultats de les quals encara no es veuen reflectides en la gràfica.

Per tal de millorar el **dinamisme organitzatiu de consolidació al centre**, caldria establir en el màxim possible hores lectives per a la seva realització. No obstant, hi hauria el perill de trencar la intergeneracionalitat que enriqueix el projecte (fonamentat en el voluntariat fora d'horari lectiu). Perquè això no passi, caldria mantenir el concepte d'extraescolar o modificar la dinàmica del centre (com podria ser fer una tarda de projectes)

ELEMENTS I ESTRATÈGIES QUE HAN AJUDAT A CONSOLIDAR EL PROJECTE AL CENTRE

- Creació de la optativa a 1er. de la ESO *Memòria històrica i teatre* que serveix per explicar el projecte des de l'inici de l'etapa educativa a la vegada que es capten interessats per l'any següent.
- L'amplitud del projecte dóna la possibilitat de què l'alumnat que participa durant l'any que dura l'optativa es pugui incorporar l'any següent fent diferents tasques: actors i actrius, col·laboracions musicals, regidors, tècnics de vídeo, imatge i so.
- Intergeneracionalitat. Poder-se emmirallar en els alumnes de cursos superiors dóna la sensació de progressió i cohesió dins del grup de treball.
- Suport de la junta directiva (moral i logístic)
- En els últims anys, cada vegada hi ha més entitats el barri que col·laboren i repeteixen amb nosaltres, tant en el suport de difusió com de representació o logística. Impacte en el barri a través dels "bolos" (buscar contactes i llocs on anar i gent amb qui col·laborar)

- Creació d'un equip educatiu de referència per part de membres de la comunitat educativa
- Apoderament del propi alumnat (creació de comissions: tècnics, codirecció, escenografia) en un projecte tan ampli, s'afavoreix que *cada alumne trobi el seu lloc*.

4. ELS NOSTRES AVIS I NOSALTRES. Escola Tecnos. Terrassa

DESCRIPCIÓ

“Els nostres avis i nosaltres” és un taller intergeneracional que desenvolupen els alumnes d'un dels grups de primer d'ESO de l'escola Tecnos (3-18 anys) de Terrassa amb els grups de gent gran de la Creu Roja de la mateixa ciutat. El projecte tracta de l'organització i la realització d'un seguit de sessions de treball dels alumnes amb els avis. Els nois i noies preparen les activitats que es faran en els tallers i després les duen a terme conjuntament amb les persones grans usuàries de la Creu Roja.

CONTEXT

L'escola on es desenvolupa aquest projecte és una escola concertada del centre de la ciutat. És una escola gestionada per la cooperativa de mestres i personal no docent, que són també els treballadors de l'escola. Per aquest motiu hi ha relleus periòdics en la direcció i en la gestió del centre. Tots els treballadors-cooperativistes estan implicats fins a la medul·la en l'escola i els càrrecs no són mai per a llargues temporades, sinó que són temporals i rotatoris.

Malgrat que l'ideari del centre està prou ben definit, és obvi que cada persona que ocupa un càrrec a l'equip directiu hi deixa la seva empremta, doncs es troba en moments socials i econòmics diversos, i també perquè cadascú és enriquidorament diferent i prioritza les tasques educatives segons la seva manera de ser.

PREPARACIÓ

Fa un parell d'anys van coincidir un moment de canvi d'equip directiu i una jornada que es va fer al centre de recursos de la zona en la que s'explicava què era el servei comunitari -que aviat seria obligatori per a un curs d'ESO-. Allà va ser on els membres de l'equip directiu van tenir el primer contacte “conscient” amb la metodologia d'aprenentatge i servei, i d'on van sorgir unes immenses ganes de fer participar tota l'escola d'aquesta experiència.

Es va fer un repàs a les activitats de servei que ja es feien de manera tradicional a l'escola i es va fer evident que ja era una escola molt activa en aquest aspecte. Es va tractar doncs de donar-li un nou caire: es va decidir fer-ho de manera obligatòria a tots els cursos d'ESO (per començar), i incorporar-ho també com a metodologia d'aprenentatge, lligant-ho amb el currículum d'algunes matèries.

Per a què tot tingués certa coherència i fer que els alumnes participessin de projectes diversos es va decidir "acotar" els projectes segons el curs. Així, per a primer d'ESO, es va decidir fer projectes en els quals s'hagués de treballar l'empatia i la sociabilitat tot col·laborant amb persones d'altres àmbits i generacions; a segon es va centrar més en la col·laboració amb ONGs o organismes similars; el tercer es va orientar a treball de promoció de la salut i, per quart es va decidir que fossin els mateixos alumnes qui, de forma assembleària, escollissin en quin o quins projectes volien implicar-se.

Aquest projecte es va exposar al claustre de professors de secundària, doncs era clar que només es podia tirar endavant amb la col·laboració de pràcticament tots els professors i, sobretot, dels tutors de cada un dels grups, i va tenir molt bona acollida per part de tothom.

En aquest document es fa referència a una d'aquestes propostes de treball d'aprenentatge i servei, la que realitzen els alumnes de 1r d'ESO i que anomenem «Els nostres avis i nosaltres».

Calia buscar a partir d'aquí l'entitat externa a l'escola amb qui es desenvoluparia l'ApS. L'equip directiu es va posar en contacte amb diverses entitats per valorar quin servei hi podien fer els alumnes de 12 anys. Va haver-hi contacte amb AVAN (Associació Vallès Amics de la Neurologia), amb la llar d'avis propera a l'escola i amb Creu Roja de Terrassa. Es va desestimar la col·laboració amb la llar d'avis perquè la necessitat que ells plantejaven era la de formació en qüestions informàtiques (xarxes socials) per als

usuaris de la llar, i això calia fer-ho en grups petits i fora de l'horari escolar; per tant, no es podia plantejar com una activitat del grup-classe (la majoria dels alumnes del centre tenen molt ple l'horari extraescolar: música, esport, teatre,...)

Amb AVAN tampoc hi es va saber trobar una necessitat que els nois i noies de 12 anys poguessin realment minvar o millorar. La única col·laboració realment possible era la de participar en la realització del calendari que fa l'associació per a recaptar diners. Aquesta és una col·laboració que l'escola es pot plantejar, però es tractava d'una col·laboració puntual que no s'adeia amb la tipologia de projecte d'aprenentatge servei que es volia fer a l'escola.

Amb Creu Roja de seguida hi va haver bona entesa perquè ells també estaven buscant realitzar tallers intergeneracionals amb alguna escola, doncs veuen que les persones grans treballen amb moltes més ganes i en treuen més profit quan comparteixen el taller amb nens i nenes.

PLANIFICACIÓ

A priori, els objectius pedagògics que es volien assolir amb aquest projecte estaven molt relacionats amb el creixement personal i amb l'enriquiment de l'empatia dels nois i noies. També es pretenia donar-los a conèixer l'important paper de les ONGs i del voluntariat en les tasques d'ajuda als col·lectius menys afavorits de la societat. Més endavant es va anar veient que la realització del projecte permetia assolir molts altres objectius, sobretot de treball cooperatiu, d'organització i de coneixement de les realitats del seu entorn proper.

Es van fer diverses reunions entre la tutora del grup, la cap d'estudis d'ESO i la coordinadora dels grups de gent gran de Creu Roja per determinar i perfilar bé quines serien les accions que desenvoluparien els alumnes. En aquestes reunions es va acordar quines serien les accions a realitzar i el calendari per dur-les a terme.

La primera sessió va ser destinada a conèixer què és la Creu Roja, quin és el seu ideari i quins són els seus camps d'acció i també a explicar als alumnes quines activitats fa la Creu Roja de Terrassa amb la gent gran que ho necessita i perquè hi ha tanta gent gran que té aquestes necessitats.

La major part dels alumnes de l'escola pertanyen a famílies benestants i la majoria tenen una bona relació amb tots els membres de la família. És per això que els resulta força desconeguda la problemàtica de pobresa i de solitud que pateixen molts dels avis de Terrassa. A alguns d'ells també els són molt desconegudes les demències senils i el que comporten. La sessió que van fer amb la responsable de Creu Roja va "activar" els ulls dels nois i noies per a conèixer tota aquesta situació i els va fer reflexionar sobre de quina manera ells podien influir positivament en la vida d'aquestes persones i col·laborar així amb Creu Roja.

A la classe es van dedicar després algunes sessions de tutoria o bé del que ara s'anomena Cultura i valors ètics, a tractar, en forma de debat i amb la visualització d'alguns vídeos, el tema del voluntariat: qui pot ser voluntari, què cal fer, on són presents, etc. i també a reflexionar més sobre la problemàtica de molta gent gran: Alzheimer, Parkinson, soledat,...

Es tracta, sobretot, de substituir el sentiment de llàstima per un sentiment positiu de treball. Els nois i noies han de sentir que és veritat que en el sector de gent gran de la ciutat hi ha certes necessitats, però que ells poden tenir un paper actiu per fer la vida d'aquest col·lectiu un xic millor. L'objectiu és que s'adonin de la felicitat i l'estimulació que ells poden aportar amb un xic d'imaginació i esforç. L'objectiu és fer-los participants de la comunitat.

REALITZACIÓ I SEGUIMENT

Es va iniciar doncs el projecte amb l'assistència dels alumnes del grup als tallers que es fan un matí (són setmanals) per “aprendre” com ha de ser el tracte amb els usuaris, conèixer els voluntaris i veure quina és la tasca que s'espera que facin ells.

Els avis es reparteixen en dos grups, un força més nombrós que l'altre. Un grup d'unes 20 persones es reuneixen en una sala propera al local de la Creu Roja i fan el taller d'estimulació cognitiva. L'altre grup, format per una quarantena llarga de persones es queda al local de Creu Roja i allà, separades en dues sales, fan el taller de manualitats.

Els alumnes es van dividir en dos grups. El grup més nombrós (18 alumnes, 9 a cada sala) va assistir al taller de manualitats. Allà ells seguien les indicacions dels voluntaris, que aquells dia ja duien pensada la manualitat que farien i el material necessari, i es van limitar a observar la feina que feien els voluntaris, perdre la vergonya i conèixer els avis del grup mentre els ajudaven en les tasques que requeria la manualitat.

El segon grup, de 12 alumnes, va assistir al taller d'estimulació cognitiva (taller de memòria). També van fer bàsicament la tasca d'observació i integració. Van veure que en aquest taller l'objectiu ja no és tant treballar la psicomotricitat sinó la parla, la interacció, la relació de conceptes i la memòria.

A partir d'aquí els alumnes ja tenien més o menys clara quina havia de ser la seva tasca: preparar tres sessions més i dur-les a terme. O sigui, havien de dissenyar tres manualitats adients, i els jocs o tasques per fer al taller d'estimulació cognitiva.

Això va comportar molta feina, primer de tot d'organització entre els propis alumnes: cercar o idear tasques, acordar quines eren les més idònies, distribuir les feines,...Les manualitats que van decidir dur a terme van estar supervisades pel professor d'educació visual i plàstica, qui també els va orientar en l'elaboració i la recerca del material.

Calia dur també tot el material necessari per a les manualitats. La prioritat era utilitzar

materials reciclats i, per obtenir-los, van organitzar companyes de recollida de cartrons, d'ampolles, de safates de porexpan... per tota l'escola (els alumnes de primària van ser una font increïble de recollida de material). Per obtenir la resta de material (pintures, cola,...) van utilitzar part del pressupost que tenien per a manteniment de la seva aula.

El grup que havia de preparar els tallers d'estimulació cognitiva també van necessitar certa ajuda, doncs la primera sessió la van voler dedicar a recuperar records dels avis i àvies i així fer-los explicar històries de la seva vida, i ho van voler fer recuperant fotografies antigues de la ciutat. Aquesta tasca la van fer col·laborant amb la professora de ciències socials. Per a la resta de dies de taller van preparar jocs i concursos.

TANCAMENT, CELEBRACIÓ I DIFUSIÓ

L'entesa i les rialles entre els alumnes i els usuaris de la Creu Roja va ser tan espectacular que el darrer dia que hi havia programat no van parar de fer "selfies" per recordar-se els uns dels altres. Va sorgir d'aquest dia i per part dels alumnes, la idea de fer algun present a cada un dels avis. Se'n va parlar amb la coordinadora i al final es va acordar que els alumnes farien un petit present per cada un dels avis que assistiria a la festa de Sant Jordi que la Creu Roja celebra en un centre cívic de la ciutat. A aquesta festa no hi assisteixen només els usuaris dels grups d'estimulació i de manualitats, sinó que també hi ha moltes altres persones grans convidades.

Els alumnes es van comprometre a fer els presents i, quedant-se voluntàriament en hores de pati o en horari extraescolar van dissenyar i fer gairebé 500 roses de solapa amb pinces petites d'estendre roba i goma "eva". El dia de la festa uns quants alumnes hi van assistir i van repartir els presents entre tots els assistents.

AVALUACIÓ

L'avaluació dels aprenentatges que obtenen els alumnes amb aquest projecte es qualifiquen dins l'àrea de Cultura i valors ètics.

Al final del projecte es van fer dues reunions avaluatives amb l'ànim de millorar el projecte de cara a nous cursos. La primera es va fer entre la tutora, la cap d'estudis

d'ESO i la coordinadora de gent gran de Creu Roja. En aquesta reunió es va fer una avaluació qualitativa del projecte. Es va parlar de la temporització i de la tasca global que havien fet els alumnes, de quina havia estat la resposta de les persones grans.

L'altra reunió es va fer a classe entre tots els alumnes participants i la tutora que també és la professora de Cultura i valors ètics. En aquesta reunió es volia fer una autoavaluació del grup, de com havien estat les seves actituds, de quines tasques de les que havien preparat havien funcionat millor, perquè, què caldria millorar de cara a properes trobades, etc.

L'avaluació de la tasca de cada un dels alumnes es va fer de manera qualitativa amb una nota d'agraïment i reconeixement al butlletí de notes; però també de forma quantitativa, doncs la participació en el projecte és una part de la nota de la matèria Cultura i Valors ètics.

La tasca dels alumnes es veu molt reconeguda. Primer de tot pels mateixos usuaris que no paren de dir-los que són preciosos, de riure amb ells, de donar-los les gràcies, també es publiquen fotografies i l'explicació de la tasca feta al "facebook" de la Creu Roja i el de l'escola; així com al "twitter" i al "web" del centre.

AVALUACIÓ DEL PROJECTE : Els nostres avis i nosaltres

Aplicació de la rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS

DINAMISMES BÀSICS

NECESSITATS

En el nostre projecte la necessitat és una **necessitat presentada** doncs els professors de l'escola, juntament amb els responsables de l'entitat, vam decidir dur a terme aquest projecte sense tant sols consultar-ho als alumnes. De tota manera, es destina força temps a explicar-los quina és aquesta necessitat per donar sentit al seu servei.

El projecte el realitzem amb alumnes de 1r d'ESO, ja fa dos anys que el tirem endavant i tant Creu Roja com l'escola ho volem seguir tirant endavant; així que probablement la necessitat no passi a ser decidida i molt menys descoberta.

SERVEI

Qualificaríem el servei com a **complex** tot i que no té una durada molt prolongada, però el cas és que els alumnes han de conèixer primer com han de fer el servei i després dur-lo a terme en les sessions següents. El servei exigeix la relació amb altres persones, amb els usuaris dels grups de gent gran i amb els altres voluntaris, i, per tant, no és un servei mecànic ni repetitiu sinó que cal que els nois facin una adaptació constant a les persones i a l'entorn.

SENTIT DEL SERVEI

El servei que dóna el nostre projecte és **cívic** perquè fa als alumnes molt conscients de la dimensió social de les necessitats de les persones grans i d'entitats com la Creu Roja. Se'ls explica bé abans quina és la seva tasca i per a què serveix; així també se'ls motiva a participar-hi d'una forma més positiva i activa.

APRENTATGE

Es tracta d'un **aprenentatge espontani**. Les activitats dissenyades per adquirir aprenentatges estan directament relacionades amb el servei, però no estan, encara, gaire lligades als continguts curriculars.

Els aprenentatges més significatius que han fet els alumnes estan relacionats sobretot amb dos àmbits: Per una banda amb el creixement personal i l'enriquiment emocional, i per altra banda amb el treball cooperatiu amb un objectiu comú.

L'evolució ens ha de dur a que els educadors, intencionadament, orientem els continguts curriculars a la preparació del servei.

DINAMISMES PEDAGÒGICS

PARTICIPACIÓ

En aquest projecte la **participació és delimitada**. L'organització general del projecte, o sigui, la decisió de quin serà el projecte en el que participarà el grup i la programació de les dates en què es realitzarà el servei, va a càrrec del tutor del grup, l'equip directiu de l'escola i els responsables de l'entitat on es fa el servei. Però la decisió de quines són les

activitats que es faran en els tallers, la seva planificació i preparació és a càrrec dels alumnes.

TREBALL EN GRUP

El treball en grup en el projecte “Els nostres avis i nosaltres” es qualifica com a **cooperatiu**. Quan els alumnes han vist i entès quina mena de tasques han de preparar per a les sessions que compartiran amb els avis; de manera totalment assembleària, han de decidir quines activitats prepararan ells per a les sessions, quins treballs manuals, quines activitats per a treballar la memòria, quins materials necessitaran, quines coses han de dur preparades amb antelació, quan ho faran, etc. Entre tot el grup classe es prenen aquestes decisions i es consensua el repartiment de tasques, tant les prèvies a les sessions amb els avis, com durant els matins que comparteixen.

REFLEXIÓ

Com que són diverses les sessions matinals que comparteixen alumnes i avis, la **reflexió és continuada**. Després de cada sessió cal pensar, comentar, escoltar i valorar com ha anat la darrera sessió, per poder veure en quines coses es pot millorar. Els alumnes se n'adonen de seguida de quines errades s'han comès, si han distribuït malament el temps, si duïen les manualitats tan preparades que no deixaven massa marge als avis per treballar, si la seva actitud havia estat massa tímida.

RECONeixEMENT

Fins ara el reconeixement en aquesta activitat d'aprenentatge i servei ha estat **casual**. Tant la Creu Roja com l'escola han fet ressò als mitjans de comunicació locals i a les xarxes socials de l'activitat compartida, però no s'ha organitzat, per exemple, un acte final de comiat i agraïment. Per als propers cursos sí que està previst organitzar algun acte conjunt d'alumnes i avis; i també alguna manera de mostrar-los el reconeixement tot fent-ne partícips a les famílies dels alumnes (exposició, acte públic d'entrega de diplomes...)

AVALUACIÓ

Ara per ara l'avaluació que es fa d'aquest projecte és **informal**. Es fa una reunió final amb els responsables de Creu Roja per fer-ne una valoració, sempre buscant els punts de millora per al curs següent. Després es fa una reunió amb el grup classe per transmetre als alumnes la valoració que s'ha fet per part de Creu Roja i també per part del tutor. Aquesta reunió també serveix perquè els alumnes puguin exposar les seves sensacions, el que els sembla que han après i el que pensen que es podia haver fet millor (tant a nivell personal com organitzatiu); però encara no s'està fent una avaluació del projecte ni dels aprenentatges ben programada.

DINAMISMES ORGANITZATIUS

PARTENARIAT

En el projecte Els nostres avis i nosaltres el partenariat és **pactat**. Les entitats participants són la Creu Roja de Terrassa i l'escola Tecnos. Entre les dues entitats hi ha bona entesa i és en reunions conjuntes on es dissenya i es fan les primeres pinzellades de com ha de ser el projecte. L'entitat social exposa quines són les necessitats d'atenció que tenen els grups de gent gran (horaris, tallers,...), i els alumnes dissenyen totes les activitats que després realitzen conjuntament.

CONSOLIDACIÓ EN CENTRES

Tot i que és un projecte que no fa massa cursos que es realitza en el centre, i com que està acompanyat d'altres projectes d'aprenentatge i servei a tots els cursos d'ESO, es pot parlar d'un nivell de **consolidació identitària** en el centre. El centre escolar es presenta a la societat amb diversos trets identitàris i un d'ells és la realització de projectes ApS al llarg de tota l'etapa de secundària.

El projecte Els nostres avis i nosaltres, degut a la joventut que té, encara va una mica coix en alguns aspectes, sobretot a nivell de l'avaluació i de la difusió, però això no treu que ja formi part de la cultura pròpia del centre i que tots els alumnes i les seves famílies ho visquin com una part més de la formació dels alumnes.

ASPECTES A MILLORAR I LÍNIES DE CONTINUITAT

El gràfic és molt clar i evidencia quins aspectes cal millorar. Els punts més febles (puntuació d'1 o de 2) d'aquest projecte són els de Necessitats, Aprenentatge, Participació, Reconeixement i Avaluació.

Les necessitats són presentades i és difícil que aquest aspecte canviï, doncs és ja un projecte molt consolidat al centre i a l'entitat social. L'objectiu és aconseguir que els alumnes es facin seves aquestes necessitats i les visquin de manera que tot plegat doni sentit al seu servei.

L'aprenentatge s'ha considerat espontani perquè no estan integrats en una programació i es donen de forma natural pel desenvolupament del propi projecte. A l'anar-lo repetint any rere any, però, es fa evident que es fan molts aprenentatges a nivell personal (autoconeixement, autoestima), interpersonal (empatia, comunicació, expressió), de projecte (imaginació, creativitat, treball en equip) i a nivell de coneixement i transformació social (context comunitari, entorn social). Només cal que aquests aprenentatges es facin de forma més conscient per part tant dels alumnes com dels professors per a què aquest aprenentatge passi a ser útils.

La participació s'ha qualificat de delimitada perquè ja està molt definit en quins aspectes els alumnes participaran i en quins l'organització restarà en mans dels professors i dels responsables de l'entitat. És difícil que aquest aspecte canviï pel mateix motiu que es donava a la detecció de necessitats, el projecte ja està molt consolidat i delimitat i, com que està funcionant molt bé, el que es procura és millorar-lo en altres aspectes, però no en l'organitzatiu.

Pel que fa al reconeixement, que s'ha considerat casual, ja està previst fer-hi un canvi que satisfaci més als alumnes i al centre. S'ha projectat per als propers cursos organitzar una activitat de reconeixement que constarà bàsicament d'una exposició fotogràfica de tot el treball fet pels alumnes (tant en les fases d'aprenentatge, com en les de servei); exposició que s'inaugurarà amb un refrigeri compartit amb els pares i mares dels alumnes i amb una entrega de diplomes de reconeixement com a senyal d'agraïment. No es preveu cap acte final en col·laboració amb els usuaris de Creu Roja doncs no són un grup de gent fix.

Quant a l'avaluació ha estat qualificada d'informal perquè, tot i que es fan activitats de reflexió per tal d'afavorir la millora del projecte, no es fa una avaluació intencionada i planificada de l'aprenentatge dels alumnes. Cal incorporar, doncs, un sistema de rúbriques d'autoavaluació i d'avaluació per part dels professors, que conduixin a la valoració de l'adquisició de competències dels nois i noies.

ELEMENTS I ESTRATÈGIES QUE HAN AJUDAT A CONSOLIDAR EL PROJECTE EN EL CENTRE

El projecte d'Aprenentatge i Servei "Els nostres avis i nosaltres" es troba ja consolidat al centre tot i que només fa tres anys que s'està duent a terme.

Equip directiu

Són diversos els elements que han fet que el projecte formi part ja de forma natural del

curs de primer d'ESO. D'entrada cal destacar que la proposta de fer projectes d'ApS a tots els cursos d'ESO va sorgir de l'equip directiu, per tant, aquest s'hi ha implicat de forma molt directa i ha estat qui s'ha format en aquesta metodologia d'ensenyament-aprenentatge, i qui ha gestionat i liderat el procés d'implantació als quatre cursos d'ESO en els primers dos cursos. D'aquesta manera, ara que ja estan fets els contactes i estan clars els objectius i la forma general de gestionar-ho, ja se'n poden fer càrrec totalment els tutors dels cursos. Si no hagués estat així als tutors els hagués estat complicat compaginar l'arrencada d'un nou projecte amb tota la càrrega de feina i de gestions de tota mena que comporta liderar una tutoria.

Professors i tutors

El segon factor que ha estat molt positiu per al desenvolupament del projecte és, evidentment, la implicació de la major part del professorat, dels alumnes i de les famílies de l'escola. La implicació del professorat ha estat determinant a molts nivells: des dels tutors que estan amb els alumnes preparant les activitats, que els acompanyen a les trobades amb les persones grans, que els aconsellen, etc; als professors que cedeixen "hores de classe" perquè els alumnes es puguin organitzar, discutir o preparar material sense rondinar. El fet que l'escola sigui una cooperativa de personal docent i no docent facilita molt la implicació dels professors en les propostes de projectes que són beneficiosos per als alumnes i també per a l'escola. Des del primer moment tothom va valorar-ho positivament perquè es va veure de seguida que només se'n podrien obtenir coses bones per a tots.

Distribució matèries

Ha estat fonamental tenir espai i temps per tirar endavant tota la feina que ha calgut fer. Això s'ha aconseguit integrant al projecte dins la matèria de Cultura i Valors Ètics. Aquesta matèria d'una hora setmanal és impartida pel tutor, de manera que el tutor disposa setmanalment de dues hores amb el grup per fer aquest tipus de tasques.

Alumnes

També ha estat positiva la implicació dels alumnes. A l'ESO sovintegen les actituds de distanciament a les propostes que venen per part dels professors. Amb el projecte d'ApS no hi ha hagut en cap moment cap alumne que se n'hagi volgut mantenir al marge i, fins i tot, fan demandes de continuïtat dels projectes d'un any per l'altre.

Famílies

També és important la implicació de les famílies. Als pares dels alumnes que fan el projecte d'ApS se'ls explica el projecte a la reunió de pares de principi de curs, i allà mateix, ja se'ls demana que signin les autoritzacions pertinents. Però no només se'ls explica que es farà, sinó el perquè, el com i què n'obtindran els seus fills i els usuaris de les entitats col·laboradores; això il·lusiona molt a les famílies i fa que augmenti el seu grau de compromís amb aquesta activitat del centre (absències dels alumnes, col·laboració en la recollida de material, etc.).

Segell d'identitat de l'escola

El projecte d'ApS "Els nostres avis i nosaltres" no és un projecte aïllat a l'escola, sinó que forma part d'un projecte global en el qual s'integren d'altres projectes d'aquesta tipologia. Això permet fer-ne un senyal d'identitat de l'escola i així es fa saber a la resta de comunitat, tant a través de les xarxes socials com a les jornades de portes obertes, per exemple.

5. ENS ACOMPANYEM PER CRÉIXER. *Escola Àngels Garriga. Barcelona*

DESCRIPCIÓ

El nostre projecte és de col·laboració entre grans i petits. . Tracta del treball col·laboratiu d'alumnes de cursos superiors que acompanyen i ajuden en activitats d'aprenentatge als alumnes de cursos d'educació infantil.

Des de l' escola, amb aquest projecte, es fomenta el sentiment de pertinença a partir de la participació, la implicació i la col·laboració activa entre famílies, mestres i els propis nens i nenes. L' escola s'esforça per facilitar espais d' intercanvi i cooperació que contribueixin a la creació d' un clima de gran família, on el protagonista es l' alumnat.

L'aprenentatge servei es du a terme entre els tres cursos d' educació infantil i els últims de primària.

CONTEXT

L'escola Àngels Garriga va ser fundada en cooperativa per un grup de mestres, pares i mares el curs 1969-70. Més endavant es va integrar en el Col·lectiu d' Escoles per a l' Escola Pública Catalana (CEPEPC). L'any 1987 va aconseguir entrar a la xarxa d'escoles públiques de Catalunya. En un principi l'escola era d'EGB de 1r., a 8è i es va ampliar amb educació infantil paulatinament.

Està situada al barri d' Horta-Guinardó. Actualment és una escola d'E. Infantil i Primària d'una sola línia de p3 a 6è. Fomenta la participació de pares, professors, alumnes i personal no docent en la seva gestió. Considerem molt important la relació entre els tots els membres de la comunitat escolar i té cura dels procediments i canals de comunicació i participació i per això s'ha dotat de les estructures organitzatives que permeten portar-ho a la pràctica

La major part de les famílies son nascudes a Catalunya i residents al barri fa molt de temps, molt participatives i properes. Ja des d'un primer moment la seva col·laboració forma part del tarannà, dels objectius i de la línia pedagògica. Forma part del nostre Projecte Educatiu de Centre. Els diversos canals que tenim establerts des de fa temps són: pares i mares delegats de classe, reunions d'aquest delegats en la coordinadora de

l'AMPA. L'AMPA és molt activa, assemblea general d'escola, reunions de curs, visites de pares a les classes, reunions de l'Equip directiu amb l'AMPA, comissions mixtes pares-escola., "web", "twitter".....

PREPARACIÓ I PLANIFICACIÓ

L'any 1994 es va iniciar a l'escola una activitat d'aprenentatge servei **d'ajuda entre iguals** en la que alumnes de vuitè, ajudaven als companys/es de p5 a reforçar l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura.

Des de llavors al centre s'ha anat consolidant la realització de tres activitats entrelaçades que posen en relació a companys i companyes de diferents edats, en sessions setmanals que formen part de l'horari de tot el curs.

Els objectius que ens proposem amb aquest projecte d'aprenentatge i de servei, son:

1. Consolidar el projecte d'ApS d'ajuda entre iguals, com a metodologia de treball de les competències bàsiques del centre
2. Incorporar a les experiències elements característics de la metodologia de l' ApS
3. Contribuir a millorar el clima del centre a partir de la participació de l'alumnat en aquest tipus d'activitats.

Les activitats planificades son:

1. Els amics i amigues de quart

Cada dia un grup de nens i nenes de quart **acompanyen** els més petits de l'escola durant l'estona del migdia. Els **ajuden** a llevar-se, posar-se les sabates, rentar-se les mans i a esperar tranquil·lament a les mestres.

També els representen titelles o els expliquen contes.

2. Els companys i companyes de cinquè

Un dia a la setmana els companys de cinquè **ajuden** als nens i nenes de p4.

Un grup d'alumnes es queda a l'aula de p4 i allà fan jocs de taula, manualitats o fins i tot treballs del projecte. L'altre grup baixa a l'aula d'informàtica on els més grans **acompanyen** als petits en l'aprenentatge de les TIC.

3. El professorat de sisè

En un primer moment fem una xerrada prèvia a l'activitat tant a les famílies com a l'aula. Mostrem els treball que ells feien amb els "seus profes" quan feien p5, i per tant com van començar a aprendre a llegir i escriure.

Cada setmana durant una sessió el professorat de sisè i els seus alumnes de p5 comparteixen el **reforç de la lectoescriptura**.

Els i les mestres aprofiten algunes ocasions per afavorir que grans i petits es relacionin, s'ajudin i treballin conjuntament!

REALITZACIÓ I SEGUIMENT

Cada sessió es prepara amb els respectius responsables de grup. Per desenvolupar les activitats programades es realitzen activitats prèvies de preparació amb els alumnes dels diferents grups (informació sobre què faran , orientacions, aportacions que fan.....)

Forma part dels projectes de cada classe. En cada projecte que es posa en marxa, es procuren activitats i estones d'intercanvi per a poder dur a terme un veritable ApS. Per exemple: si una classe necessita mesurar els nens i les nenes de p3, per fer donar resposta a la pregunta: "Com ens fem grans", son els companys de 4t, qui faran la tasca de mesurar i poder compara-la amb ells. Aquest mesurament formarà part del propi projecte.

El seguiment es fa a través de:

- Les reunions de cicle
- Les coordinacions de centre.
- Assemblees de classe en que es tracten/valoren temes com per exemple, si funcionen bé les agrupacions, si cal esmenar alguna situació.....

- Reunió de delegats que es fan cada quinze dies i on hi ha representació de tots els cursos de 1r a 6è. Els alumnes de p5, representen tots els companys de parvulari.
- Assemblea de principi i final de curs

El treball es du a terme en petit grup i en parelles. La dinàmica de triar el grup i les parelles va canviant segons les necessitats del grup. Tant poden triar els grans com els petits.

Sovint durant el curs succeeixen situacions que s'han d'acollir, ja que es podrien transformar en conflicte. Per exemple: un any ens vam trobar que un grup dels companys de quart, no volien tornar a despertar als mes petits, perquè deien que els pegaven, s'enfadaven. Llavors, des de l'aula, vam fer una carta conjunta i la vam anar a portar a la seva classe, per demanar disculpes i dir-los que seriem més amables. Tot va canviar tant l'actuació dels grans com la dels petits.

AVALUACIÓ

En aquest projecte s'avaluen els aprenentatges, el servei fet i la satisfacció de haver ajudat i el sentir-se reconegut. És una avaluació multifocal doncs participen com avaluadors aportant les seves opinions i valoracions. L'alumnat que fa el servei i també els que el reben, les famílies i el mateix professorat quan s'avalua el procés, l'assoliment dels objectius i les possibles millores del projecte per al següent curs. Totes les aportacions compten.

Creiem important la constant reflexió i revisió de la pròpia activitat.

Recollim registres a través de:

- Enquestes als alumnes. Des de la reunió de delegats es fan arribar les enquestes a les aules implicades per valorar la tasca i poder fer totes les actuacions de millora.
- Enquestes a les famílies. Recollim el que les famílies opinen sobre aquest projecte de Grans-Petits.
- Autoavaluació de l'activitat. Els alumnes de 4t, 5è i 6è fa una avaluació individual de

la tasca. Els més petits la fan conjunta a nivell d'aula, en petit grup, posen en comú les avaluacions dels membres del grup.

- Coavaluació de la tasca. En assemblea es fan les transferències de cada nivell. Què han dit els grans i què en diuen els petits.
- Recull d'imatges, blocs, web i twitter
- Exposició del tema a universitats. Participem en les Jornades de la UAB, i en la Jornada de treball de la Facultat de Ciències de l'Educació de Blanquerna-URL.
- Publicacions sobre grans-petits. Presentació a les famílies del projecte en format "ppt", en l'Assemblea General d'escola.

TANCAMENT I DIFUSIÓ

Com a tancament del projecte es fan diferents accions.

- Reconeixement a cada un dels membres del grup a final de trimestre. Intercanvi d'obsequis realitzats pels propis nens.
- A final de curs es realitza una assemblea, on els nens i nenes de p5 preparen el comiat dels de 6è. S'intercanvien obsequis, desitjos i moltes abraçades. Establir llaços entre els alumnes dona gran valor a la feina ben feta i la carrega emocional que aquesta porta.

Aquestes activitats de presentacions i reconeixement formen part dels documents d'escola. Es graven, es penjen al web. També queda recollit a la memòria del curs, especificant els objectius que ens havíem proposat, les valoracions i les incidències que hem pogut tenir.

Aquest projecte és un pilar important del nostre Projecte Educatiu, i el presentem a les portes obertes de la nostra escola (presentació Prezi, transmissió en viu d'alguns membres de l'AMPA, de com han viscut els seus fills aquesta experiència en l'entrada a l'escola.

Tota la tasca que ajuda a millorar l'autoestima, ajuda a aprendre, a créixer.

Per què és positiu afavorir aquest tipus de pràctiques?

1. Perquè les persones ens construïm sempre **en relació** amb els altres.
2. Perquè la relació amb els altres és un **dinamisme d'educació en valors**.
3. Perquè permeten treballar qüestions acadèmiques i **molt més!**

Creiem que un nen que emocionalment es sent considerat, estimat, està a punt per aprendre.

AVALUACIÓ DEL PROJECTE : ENS ACOMPANYEM PER CRÈIXER

Aplicació de la rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS

DINAMISMES BÀSICS

NECESSITATS

Les necessitats les podríem classificar com **a presentades** doncs han estat definides pel professorat. La necessitat es reforçar el procés d'aprenentatge i l'autoestima a partir d'activitats d'ajut i acompanyament . Es vol arribar de manera personalitzada a establir lligams afectius que ens duguin a una relació positiva que s' impregni en l' aprenentatge

SERVEI

El servei és el suport i acompanyament dels grans als petits. L'alumnat més gran ajuda en activitats d'aprenentatge, d'esbarjo i acompanyament d' alumnat del centre més petit. Considerem que el servei **és complex** doncs té una durada del tot el curs i l'alumnat més gran adquireixen experiències i aprenentatges fins i tot curriculars per realitzar tasques concretes en les aules dels petits.

SENTIT DEL SERVEI

En aquest servei és produeix un ajut mutu encara que la major part del servei el rebi l'alumnat més petit. Tots aprenem de tots. Els petits potser aprenen uns continguts

concrets, però els grans també aprenen per poder ajudar i reconstrueixen alguns aprenentatges que van fer quan eren més petits. Fan un servei a la petita comunitat, assumeixen uns valors de respecte, cura, adequant-se als petits, encara que no siguin conscients del valor social del servei. Per això considerem que el sentit del servei és **Cívic**.

APRENTATGE

L'aprenentatge considerem que és: **Útil**. L'alumnat gran realitza o reforça aprenentatges curriculars necessaris per a realitzar les activitats i/o ajudar els més petits (ex. mesurar, vocabulari, comprensió de lectura, ..), i també reconstrueixen el procés d'aprenentatge que ells mateixos van fer. Els petits també fan els aprenentatges curriculars previstos, com la lectoescriptura, hàbits, valors, etc., reforçats per l'ajut dels més grans.

DINAMISMES PEDAGÒGICS

PARTICIPACIÓ

Considerem que la participació és **delimitada**. La participació està planificada pel mateix professorat però l'alumnat més gran fa aportacions i valoracions puntuals requerides pels educadors en diferents moments del procés. És parteix d'una proposta inicial delimitada, no obstant a mesura que avança el curs es poden introduir element d'una participació compartida en el disseny i principalment en el desenvolupament de l'activitat, depèn dels grups tant els dels grans com els dels petits.

TREBALL EN GRUP

Podem dir que el treball en grup és de tipus **cooperatiu**. El treball es du a terme en petit grup i en parelles i la tria del grup i les parelles va canviant segons les necessitats del grup. Tant poden triar els grans com els petits. El projecte forma part dels projectes de cada classe a on es procuren activitats i estones d'intercanvi per a poder dur-lo a terme. Es tracta a les assemblees de classe i a les reunions de delegats. D'altra banda també es

necessita d'un treball de seguiment en les reunions de coordinació de cicle. És a dir malgrat algunes de les accions que es fan son independents, la majoria son interdependents des de la seva organització i seguiment.

REFLEXIÓ

El procés de reflexió en aquest projecte és permanent. Durant la realització es fan valoracions del funcionament i de les experiències en petits grups i a les classes dels més grans i dels petits. També la reflexió forma part de l'avaluació a través d'enquestes al mateix alumnat, d'autoavaluació de la tasca i des aprenentatges. Per això considerem que és **la reflexió és productiva** ja que després d'anar reflexionant i adaptant el treball durant el procés es realitzen valoracions que es tindran en compte per a la següent posada en marxa.

RECONeixEMENT

Considerem que el reconeixement és **intencional**. Són els educadors que realitzen petites activitats de reconeixement. Al final de trimestre amb intercanvi d'obsequis realitzats pels propis nens; al final de curs en assemblea a on els petits acomiaden als grans i s'intercanvien obsequis, es valora la tasca i es manifesten emocions. També es reconeix la tasca de forma pública penjant l'experiència al web del centre. Satisfacció en ambdues bandes, per la feina feta. La comunitat ho valora molt positiu, i els pares nous agraeixen el clima de confiança que es crea en pocs dies. La relació entre els nens i nenes ha millorat molt, des que treballem conjuntament. Els infants es respecten i s'estimen. La conflictivitat a l'escola ha minvat molt.

AVALUACIÓ

L'avaluació considerem que és **competencial**. El pla d'avaluació es troba en un nivell d'avaluació conjunta. Tots els participants intervenen en valorar la tasca, ja sigui autoavaluació, coavaluació, o avaluació del propi projecte. S'avalua el procés, l'assoliment dels objectius i les possibles millores del projecte per al següent curs a

través del buidat d'una enquesta al final de cada curs que serviran de pauta per engegar el nou any.

DINAMISMES ORGANITZATIUS

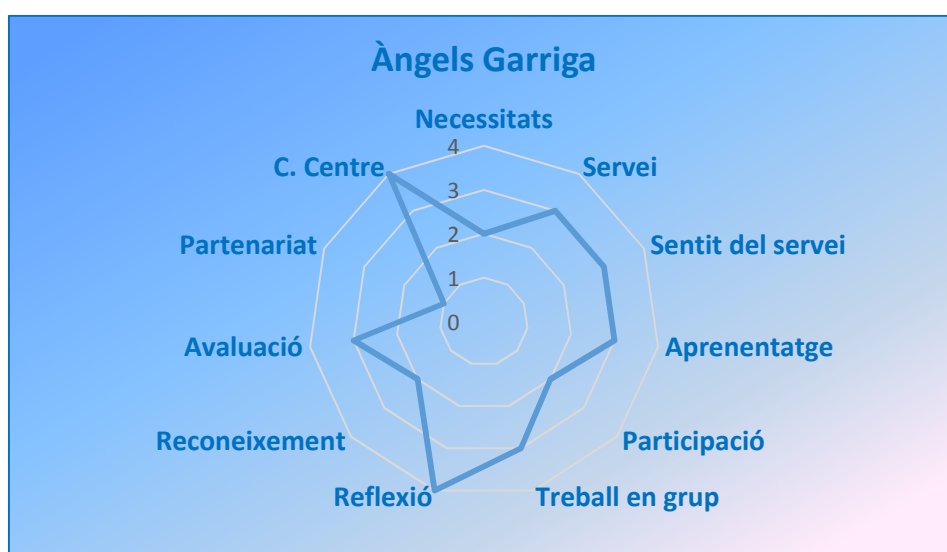
PARTENARIAT

El partenariat el podem **considerar unilateral**. En el projecte participa una sola organització que és el centre qui organitza i impulsa el projecte i també és receptor del servei. Son els propis alumnes de cada un dels agrupaments que posen en pràctica el projecte. Encara que la proposta parteix dels educadors el disseny i creació del projecte és obert per respondre a les necessitats dels alumnes i té en compte les reflexions i propostes dels alumnes, tant dels grans com dels petits.

CONSOLIDACIÓ EN CENTRES

El nivell de consolidació considerem que és **identitària**. Aquest projecte forma part del PEC. Demana la implicació de tot el claustre, encara que no tots els nivells s'hi veuen afectats. És un dels trets d'identitat que identifiquen el nostre centre. El considerem com una de les línies metodològiques importants dels nostre Currículum. El treball en valors i de resiliència aporta un bon clima al centre.

GRÀFIC DE LA RÚBRICA D'AUTOAVALUACIÓ

POSSIBLES LÍNIES DE MILLORA

Creiem important millorar en:

Domini social

- Revisar quines competències intervenen en el projecte d'aprenentatge
- Reajustar les sessions

Domini pedagògic

-Seguir mantenint la xarxa de entre grans i petits, tenint en compte els diferents nivells de cooperació

Domini organitzatiu

- Valorem molt positivament tenir present el projecte en la planificació de cada curs. Fer constar en els horaris cada grup de treball de grans i petits
- Creiem que és important seguir aquest projecte que forma part de la nostra línia d'escola.

ELEMENTS DE CONSOLIDACIÓ DEL PROJECTE

El nostre projecte està totalment consolidat i forma part del nostre Projecte Educatiu (PEC). Forma part de l'organització del centre des de l'any 1979 .

Des de l'escola Àngels Garriga donem un gran valor a aquest projecte d' ApS, ja que ens ha ajudat a consolidar bon clima i bona convivència entre els nostres alumnes. Donem importància als valors d'aprenentatge i col·laboració entre iguals. Cada any ajustem els objectius del projecte als alumnes a que va dirigit.

Els elements, estratègies i accions que han ajudat a aquesta consolidació ha estat el convenciment de tot el que aporta a l'aprenentatge i creixement dels nostres alumnes. Els lligams emocionals que es creen en l'aprenentatge entre iguals van més enllà de l'entorn escolar i perduren en el temps. Els exalumnes recorden amb molt aplexi aquest període de la seva escolaritat.

El treball que es realitza és de gran estima per part de les famílies. La reflexió i treball en equip de tot el claustre es indispensable per donar continuïtat al projecte.

6. SABA COMUNITAT. *Institut Ferrán Casablanças. Sabadell*

DESCRIPCIÓ

Aquest projecte tracta d'un servei-aprenentatge d'alumnes de 4rt d'ESO a entitats de la població de Sabadell que tenen un marcat caràcter social i altruista. La seva durada és pràcticament tot un curs escolar. Tots els alumnes que hi participen tenen al final del projecte un reconeixement escolar i municipal acreditat amb els respectius diplomes. El projecte es basa en l'aprenentatge fora de l'aula de continguts curriculars on els alumnes amb problemes d'aprenentatge a l'aula cerquen un medi més adequat al seu desenvolupament cognitiu. La seva finalitat és la de fer créixer en els alumnes l'autoestima, el respecte envers els altres, l'altruisme, i en el coneixement d'àmbits que poden ser orientatius en una futura professió.

CONTEXT

Tot parlant amb els protagonistes d'aquest projecte m'han comentat que tot es va iniciar al final del curs 2006-2007, quan un grup de professors de l'Institut Ferran Casablanças de Sabadell va començar a parlar de fer quelcom amb els alumnes que tenien unes necessitats educatives especials, però cap d'ells va pensar que acabaria sent això que ara podem veure: un projecte que ha anat arrelant, suscitant interès a nivell municipal i que sense interrupcions s'ha anat modificant i ampliant al llarg de quasi bé nou anys.

Els qui el van començar reconeixen que el seu projecte inicial era molt diferent de l'actual, però tot i això ells valoren que aquesta opció B a la que van haver de fer front també els va omplir d'il·lusió i de idees.

En un principi diuen que es va pensar en fer un projecte on els alumnes poguessin fer un servei amb aprenentatge (tot i que ells no l'anomenaven així) en diverses empreses de la zona: barri, municipi o comarca. Tot i que això era molt interessant, per al grup de professors, quan van voler començar a fer les gestions necessàries es van trobar amb una sèrie d'objeccions per part de les entitats municipals que els van fer desistir del pla

A. Fonamentalment les objeccions es trobaven sobretot en l'aspecte relatiu a la seguretat dels alumnes doncs en aquell moment no es van poder trobar els mecanismes necessaris per a poder fer quelcom que donés seguretat tant als empresaris com a les famílies dels alumnes.

PREPARACIÓ

Malgrat tot això, veient que els nostres alumnes necessitaven fer una activitat on poguessin créixer en autoestima, fent quelcom útil per als altres, van seguir pensant en el que es podia fer i finalment van veure que a Sabadell hi havia diverses entitats socials on ells podrien fer un servei social i al mateix temps aprendre coses que els podrien ser útils en el seu professional. I amb aquest nou projecte els obstacles que havien aparegut per part de les administracions locals van desaparèixer.

Així va començar el Projecte Saba Comunitat , que ja en el primer any de la seva realització va ser valorat molt positivament de tal forma que va ser premiat el 29 d'abril de 2008 (II Premi Conviure de l'Associació d'Antics Diputats i Diputades del Parlament de Catalunya)

La intuïció d'aquells professors va tenir èxit i amb el temps un altre centre educatiu de Sabadell també es va afegir al Projecte o s'han anat afegint cada curs diferents entitats socials que en un començament no hi participaven, la darrera en afegir-se ha estat el Museu de Paleontologia Miquel Crusafont de Sabadell.

A l'inici del projecte i amb el propòsit de trobar espais on els alumnes poguessin desenvolupar-se com a ciutadans, l'Institut Ferran Casablanca va buscar aliats, i van tenir l'encert d'anar a parar al "Punt de Voluntariat de Sabadell", fet que ha estat bàsic per a la posada en marxa d'aquesta iniciativa.

Cal saber que el Punt de Voluntariat és un servei que s'encarrega de realitzar diferents

tasques de suport i dinamització del teixit associatiu i del voluntariat en pro de la solidaritat. Es dedica a informar persones que volen fer algun tipus de servei de voluntariat, a posar-les en contacte amb les entitats de la ciutat que més s'ajusten als seus interessos, a assessorar les entitats en temes de gestió associativa, i a fer de pont entre les diferents associacions de la ciutat.

Potser és una mica exagerat però es pot dir que el centre a tots els efectes són els alumnes, alumnes que són enviats a les entitats socials. Aquests llocs els trien ells després d'un coneixement previ i durant diverses reunions amb la tutora que és la que coordina i supervisa tot l'alumnat en el desenvolupament del projecte.

Malgrat la funció fonamental de la tutoria també cal tenir molt present diverses persones que intervenen: la coordinadora pedagògica i la coordinadora d'ESO que mantenen una comunicació continua sobre diverses situacions que es puguin donar al llarg del curs/projecte; la responsable del punt de Voluntariat de l'Ajuntament que fa de coordinació entre el centre i les entitats col·laboradores, i finalment les responsables de les entitats col·laboradores que han estat triades amb la finalitat d'acollir i coordinar el temps dels alumnes en l'entitat.

Sense el Punt de Voluntariat potser el Projecte no s'hauria dut a terme ja que va ser clau en l'inici del projecte, aconseguint que les entitats s'hi adherissin i hi creguessin. El Punt ha estat útil per solucionar les possibles pors que poden tenir les entitats a l'hora d'incorporar un o més alumnes al seu dia a dia. Des del Punt de Voluntariat es realitzen les tasques de coordinació, es convoquen les reunions de seguiment, d'avaluació, indispensables per fer funcionar el Projecte Saba Comunitat. Hem de reconèixer que ens trobem davant d'una figura essencial a l'hora de dur a terme el plantejament d'aquest projecte.

PLANIFICACIÓ

Pel que fa a la planificació d'aquest projecte, la tutora comenta que sempre comença en acabar el curs anterior, concretament al juliol, i que això és comprensible ja que un cop comenci el nou curs, al setembre, tot ha de estar una mica iniciat, especialment per la part que li toca al Punt del Voluntariat.

Els objectius del projecte, es poden resumir en els següents aspectes: a) confiança en un mateix, b) iniciativa personal i responsabilitat, c) comportament ètic, d) autocontrol, e) acceptació integral de l'alteritat, f) recerca de solucions dialogades i g) satisfacció pel treball ben fet. Aquests objectius són avaluats al juliol. Per tant al juliol es fa una reunió on hi participen el responsable el Punt del Voluntariat, la tutora/tutor del grup, i els responsables de les diferents entitats.

Com és normal es fa una valoració de tot: com han treballat els alumnes, com ha funcionat la coordinació, l'assoliment dels objectius, els aprenentatges realitzats, l'atenció al públic, l'ajuda a persones amb discapacitat, el repartiment de menjar, l'atenció a infants, atenció a persones amb edats molt avançades, organització de roba, tasques administratives, etc.

I un cop es decideix la continuïtat del projecte per al curs següent es programen les actuacions de cara al setembre.

Cal tenir present que la quantitat d'alumnes de cada grup sempre es troba limitada. La limitació la posen les pròpies entitats ja que no en disposen d'uns recursos humans suficients durant la setmana per a coordinar als alumnes que hi participen. Per aquest motiu els alumnes que hi participen mai supera el nombre de 13 alumnes.

La tutora també comenta que quan un alumne es matricula un cop ja ha començat el projecte i tots els alumnes ja tenen assignat el lloc on realitzaran la seva tasca, llavors l'institut intenta que l'alumne que ha quedat per dir-ho així "penjat" (sense entitat) pugui fer el projecte realitzant tasques en el propi institut d'un caire semblant al que es fa en les entitats. Això també es fa quan pel que sigui el nombre d'alumnes no el pot

assumir les entitats. Cal dir també que això és un fet excepcional i com a tal fa pensar en el grau d'adaptabilitat del projecte .

REALITZACIÓ I SEGUIMENT

Quan ja comença un nou curs al setembre s'activen els protocols d'organització en el institut i la tutora comença a donar la informació pertinent sobre el projecte als alumnes que hi participaran. Això pot allargar-se fins a l'octubre ja que amb la tutora els alumnes han de visitar cada entitat abans de decidir-se per una d'elles. Les entitats durant el curs 20015-2016 es troben totes dintre de la ciutat de Sabadell i són les següents:

CREU ROJA, REBOST SOLIDARI. És una associació sense ànim de lucre que reparteix aliments a la ciutat i que la formen 26 entitats tradicionalment vinculades a l'obra social amb la col·laboració de l'Ajuntament de Sabadell.

CIPO. Es una cooperativa d'integració sociolaboral de persones amb discapacitat intel·lectual de la regió de Sabadell.

AVAN. Es una associació que vetlla per millorar la qualitat de vida de les persones afectades de malalties neurològiques, els seus familiars i entorn, oferint suport social, terapèutic i de lleure, i establint un compromís d'atenció, proximitat i continuïtat.

CÀRITAS, ANDI. Es una associació, sense ànim de lucre, formada per pares i mares d'infants i joves amb la síndrome de Down, i altres discapacitats similars.

MUTUAM LA CREUETA. Es una residència geriàtrica,

ESQUITX. Es una entitat sense ànim de lucre, d'iniciativa social. Les funcions prioritàries del centre són l'educació en el lleure i l'animació sociocultural, la intervenció i participació social i la integració social d'infants i joves..

ICP-INSTITUT CATALÀ DE PALEONTOLOGIA. És una fundació que té la voluntat d'impulsar i de promoure la recerca al més alt nivell internacional, la conservació del patrimoni paleontològic i permetre la transferència eficient de coneixement i d'aplicacions a la societat en general.

Les visites a les entitats sempre les organitza el Punt del Voluntariat. En aquestes visites es té molt en compte el perfil de cada alumne i es mira que puguin fer una tria encertada, tot i que sigui la tria que es faci sempre es troben satisfets de l'experiència realitzada.

En el Punt del Voluntariat els alumnes reben la informació necessària per a poder comprendre el que les entitats ofereixen i també el que ells han de realitzar. Un cop totes les entitats han estat visitades, la tutora demana als alumnes que apuntin en un foli les seves prioritats, que ella tindrà en compte juntament amb els seus criteris a l'hora de fer les assignacions. La tutora tindrà en compte on se sentiran més a gust segons el caràcter, a quins alumnes els convé estar sols en una entitat, qui necessita un servei que requereixi activitat constant, etcètera. Moltes vegades el criteri per escollir un lloc o un altre es basa en si està o no a prop de casa, si aniran sols o amb altres companys, etcètera.

Un cop l'assignació està feta toca iniciar els serveis, que es porten a terme sempre els dijous al matí de 9 a 13 h. Un cop tot ja està enllestit, a finals d'octubre, els alumnes comencen a acudir a les entitats. La tutora llavors visita setmanalment cada alumna en l'entitat que ha demanat o que li ha tocat i es va treballant aquells aspectes que sobre la marxa es veuen que han de ser modificats: actitud, servei, atenció, etcètera.

A l'Institut durant el curs, a part de les hores de tutoria, també es fan dues sessions formatives a l'Institut, a les quals assisteixen els alumnes, la responsable del Punt del Voluntariat, la tutora i els representats de les entitats. La formació es sobre els objectius que es busquen en cada entitat, sobre les actituds i procediments que s'han de tenir en compte en cada actuació. D'aquesta forma els alumnes adquireixen els coneixements i resolen els dubtes sobre el que estan fent.

Pel que fa a l'avaluació d'aquest projecte d'ApS, la tutora em comenta que és fa una avaluació continua i que la reflexió sobre la realització del projecte és juntament amb el

servei un altre dels pilars d'aquest ApS. S'intenta crear espais ja sigui dins de l'institut en la tutoria o bé en reunions en el Punt de Voluntariat o en reunions específiques amb els representants de les entitats, que permetin als alumnes pensar en tot allò que estan fent. Els responsables d'aquest ApS consideren que per assolir de veritat noves actituds cal haver estat capaç de posar nom al que s'ha viscut.

Per aquest motiu en la tutoria s'avalua setmanalment el projecte per saber què estan fent i com estan vivint el procés. També és un moment de presa de consciència del que s'ha fet, de com s'ha fet, dels sentiments que han experimentat, de què els ha posat contents o amoïnat; en definitiva, de com han aprofitat el conjunt de vivències que els està oferint l'activitat de servei.

A més de la tutoria, s'acorda realitzar al llarg del curs dues sessions de seguiment i d'avaluació formativa, a les quals assisteixen els alumnes, la responsable del Punt del Voluntariat, la tutora i els representats de les entitats. En elles es fa una valoració de com està funcionant tot, per tal de reconduir o millorar allò que sigui necessari o mantenir-se en la mateixa línia si el funcionament és l'adequat.

L'objectiu de les sessions es saber com veuen els alumnes el Saba, què aprenen, com se senten, i això s'acompleix amb escriure. Les sessions són sempre molt positives.

També, en les dues cloendes que es realitzen del Projecte, es fan les respectives valoracions on participen alumnes, tutora, punt de voluntariat i entitats. I finalment es torna a fer una sessió final de reflexió al Punt de Voluntariat

AVALUACIÓ

S'avaluen fonamentalment continguts curriculars relacionats amb l'assignatura ètico-cívica de 4rt d'ESO. L'avaluació sempre es continua i la realitzen els representants de les entitats conjuntament amb la tutora i els alumnes amb les seves valoracions.

Pel que fa a la forma d'avaluar es segueixen diversos models.

Una sessió d'avaluació pot començar amb una primera activitat de grups, s'agafen papers de color verd per una part i vermell per una altra i escriure els aspectes positius i negatius del projecte, després es van enganxant en un semàfor gran que també decora l'aula. S'acaba amb una posada en comú de les coses interessants que han sortit. A la banda de les positives surt la relació amb les persones, el sentir-se a gust a l'entitat, formar part d'un equip, conèixer realitats diferents i d'altres. En la negativa surt la por davant les tasques noves, els problemes d'afinitat amb la gent o l'estona curta de l'esmorzar. La segona activitat es poden fer frases inacabades, de forma individual els alumnes han d'acabar un seguit d'oracions: "El primer dia vaig pensar que..." "Ara que estic acabant penso que..." "El Projecte Saba m'ajudarà en el futur a..." "Crec que ser voluntari...significa..." "Un record del Saba...". Aquestes sessions donen per a molt i el bon ambient fa que els alumnes es llancin a xerrar sense por. En una tercera activitat es demana que amb una paraula diguin què han après. Aquestes van ser les respostes: "relacionar-me, saber tractar, fotocopiar, escanejar, endreçar, escoltar, respectar".

CLOENDA I RECONeixEMENTS

A final de curs cap a el maig es comença a preparar la primera gran cloenda del Projecte que es fa al propi Institut i on es fa un acte de reconeixement de tots els alumnes que han participat que després de tot el curs treballant dur mereixen poder explicar la seva feina i sentir-se'n orgullosos i valorats (per la resta del companys del centre). Tot i ser un acte que té un objectiu clar, explicar a la resta de companys i professors què han estat fent, és també un acte íntim, la complicitat i la il·lusió es veu en les cares de tots aquells que d'una manera o altra han tingut la sort de formar-ne part.

El desenvolupament de la festa de la primera cloenda comença amb una explicació del projecte i continua amb les diverses exposicions de cada entitat. Un cop estan fetes totes les presentacions, per torns els alumnes pugen a l'escenari amb el responsable de l'entitat. Primer toca explicar l'entitat, la tasca que realitzen i finalment parlen els protagonistes, fent una valoració tant els alumnes participants com les entitats.

Al final es donen uns diplomes i es fa la foto de rigor amb tots : participants i entitats

L'altra cloenda es fa, una setmana o dues més tard, a les dependències de l'Ajuntament - Casal Pere Quart - i aquí assisteixen els mateixos actors anteriors més l'alcalde o algun altre representant de l'Ajuntament. Els mitjans de comunicació hi són presents i es fa ressò de l'acte a la premsa i ràdio.

AVALUACIÓ DEL PROJECTE : SABA comunitat

Aplicació de la rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS

DINAMISMES BÀSICS

NECESSITATS

La necessitat/s que ha generat el nostre projecte és la de donar una resposta a alumnes del centre amb necessitats educatives especials (NEE). Es buscava quelcom que desenvolupés en ells l'autoestima individual i grupal. Això ens va fer pensar en fer una ApS que fos apropiat al nivell curricular d'aquests alumnes (NEE) i que estigués inserit en el seu currículum diversificat .

Podem dir que segons la rúbrica al nostre projecte les **necessitats han estat presentades i també decidides alhora** .Presentades fonamentalment pels educadors i les entitats ja que en darrer terme són els participants els qui trien aquella necessitat sobre la que volen o es senten capaços d'actuar. Pensem que podem evolucionar cap a les necessitats descobertes si sabem orientar als participants en un treball de recerca.

L'impacte que està fent en l'entorn social és notable i sorprenent ja que els alumnes fan un aprenentatge de les necessitats socials del municipi real i directe. I al mateix temps hi ha un impacte en les mateixes entitats on s'insereixen ja que els ajuden a vegades d'una forma molt notable deixant un bon record del seu servei.

SERVEI

Els serveis que es fan en el nostre projecte/son molt diversos ja que tenim diverses entitats socials que tenen tasques socials diferenciades, des d'ajudar a moure's a una

persona minusvàlida fins a omplir dades informàtiques.

El **servei és continuat** ja que les tasques tenen una durada mínima d'un curs escolar i són normalment molt fàcils d'aprendre i **també a vegades és complex** ja que de tant en tant en algunes entitats cal fer coses que surten de la rutina setmanal i cal afrontar-se a nous reptes que posen a prova als alumnes i que a vegades resolen correctament.

En el nostre projecte les entitats són de diversa inspiració i servei, podem dir que sovint els participants es troben en situacions on les tasques poden variar en el grau de complexitat. Per exemple en el cas d'afrontar situacions socials on l'alumne ha de treure recursos que tenia après però que mai els havia utilitzat per a fer un servei; o en el de fer quelcom que ha après un dia abans o unes hores abans i que suposen un repte a nivell de comunicació que no s'imaginava. El servei no és mai o molt poques vegades d'un grau d'exigència creatiu.

SENTIT DEL SERVEI

El sentit del servei és **cívic** ja que els participants en són conscients de la dimensió social i es busca respondre a les necessitats de la comunitat. És evident que en la tasca que fan capten l'aspecte transformador que cal per a poder realitzar aquell servei d'una forma molt més efectiva ja que en tots els serveis que realitzen el grau de necessitat que existeix supera al servei que es pot realitzar.

APRENTATGE

Els aprenentatges que es fan estan vinculats a les àrees curriculars i són aprenentatges d'alguna forma interdisciplinaris i guarden relació amb als valors i actituds de tot disseny curricular (ètica, valors socials, respecte, solidaritat, compartir, escoltar activament, tenir empatia,...). Així també ho són els aprenentatges fets en el desenvolupament del servei com poden ser guarir un malalt, atendre les necessitats d'una persona mancada d'afecte, recollir i classificar objectes diversos, llegir i escoltar a persones que es troben sense família, ensenyar a llegir i/o a escriure. L'aprenentatge que es fa es pot considerar

que és **aprenentatge útil** ja que guarda una relació molt estreta amb el servei i es fa per a un servei molt determinat. Sense el respectiu aprenentatge aquests alumnes (NEE) no podrien fer una mínima ni acceptable intervenció.

DINAMISMES PEDAGÒGICS

PARTICIPACIÓ

En el centre la participació en el projecte gira al voltant d'una dotzena d'alumnes de 4rt d'ESO. Els participants s'han limitat a fer les activitats que s'han programat però també han pogut fer aportacions puntuals requerides pels monitors de les entitats. Per tant la participació respon **al nivell delimitat i en alguns casos a un nivell de participació compartida**. Dependrà del tècnic de cada entitat i de les capacitats que es puguin observar «in situ» en cada alumne que s'implicarà més a fer una participació més o menys compartida.

TREBALL EN GRUP

En aquest projecte el treball és principalment individual però a vegades també es formen parelles i/o trios. Per tant no té com a característica el treball en grup, ni tant sols quan formen duos o trios, ja que el servei el realitzen en àmbits diferents dins d'una mateixa entitat. Això dóna lloc a poder desenvolupar aspectes d'inserció social que serien impossibles en el marc del centre educatiu (contacte amb persones amb diferents problemàtiques, tasques de voluntariat, relació amb persones «alienes» al centre, ...)

REFLEXIÓ

En aquest projecte la reflexió dels participants és fonamental i es fa puntualment i de forma individual en cada entitat i també es fa de forma grupal en el transcurs o desenvolupament del projecte. Es realitzen reunions periòdiques. Per tant en aquest

projecte la reflexió es pot considerar com a **continuada i arriba a ser productiva**, en cert sentit, ja que es fa una exposició grupal de les experiències davant dels alumnes del centre.

RECONeixEMENT

En aquest projecte el reconeixement als participants té una vessant pública molt forta i això en un doble aspecte: el reconeixement es fa a **nivell públic** en el mateix centre davant de tots els alumnes de tercer i també es fa per mitjà d'un acte públic per part de l'Ajuntament de Sabadell. La difusió es fa en els diaris locals i en la radio local.

AVALUACIÓ

En aquest projecte es fa una avaluació continuada de les activitats que fan els alumnes en cada entitat i que podem considerar de **tipus intuïtiu**. Molt sovint en l'avaluació l'educador, conjuntament amb els monitors de les entitats, es limita a constatar l'assoliment de certs objectius generals, amb uns criteris i indicadors mínimament establerts.

DINAMISMES ORGANITZATIUS

PARTENARIAT

En el nostre projecte el partenariat és fonamental. Des de els seus inicis el projecte ha estat cosa de tres: Centre Educatiu (Institut Ferran Casablanca), Entitats socials (Adenc, Creu Roja, Càritas, CIPO, Avant, Rebot , Scai, Museu de Paleontologia, Andy, Residència de la gent gran, Esquitx,...) i de l'Ajuntament.

Si és evident que la idea original va sorgir en el centre educatiu per tal de fer front a una demanda pedagògica, el recolzament de l'Ajuntament com a organitzador i la aportació de les entitats ha anat adquirint una major rellevància: la idea ha estat cosa del centre però les entitats i l'Ajuntament s'han apropiat d'un projecte on cadascuna de

les parts hi participa aportant formació, avaluació i modificacions escaients de forma conjunta.

No es pot considerar que sigui un partenariat construït pels tres eixos (centre-entitats-ajuntament) però amb el pas dels anys ja no es pot considerar un projecte dissenyat pel centre educatiu sinó que en el disseny ha hagut any darrera any un augment del protagonisme en la construcció del disseny: l'Ajuntament ha decidit coses que no hi eren en el projecte inicial del centre i les entitats han formulat propostes e intervencions que tampoc es tenien presents en un bon començament. Ha hagut una interrelació profitosa i fecunda entre les parts que han construït un projecte més ric que l'inicial. Per tot això es pot dir que **en un començament el partenariat es podria considerar una mica dirigit** pel centre educatiu amb la supervisió de l'ajuntament, més endavant el partenariat **ha anat adquirint un caire més pactat** entre els tres partners.

CONSOLIDACIÓ EN CENTRES

Saba és un projecte molt consolidat en el centre: el primer impulsor va ser l'equip directiu que va recolzar la proposta pedagògica inicial. La seva consolidació ha esta fruit de l'aposta determinada dels equips directius que han emprat recursos humans fonamentals per a la seva execució. El professorat ha vist sempre de forma majoritària que aquest projecte era útil per als alumnes i mai ha realitzat cap crítica negativa envers el projecte, ans al contrari.

Podrien considerar que és una **consolidació plenament acceptada** ja que té el suport de tots els professors, d'inspecció, de pares i alumnes.

No es pot dir que sigui una consolidació integrada ja que no ha hagut una vinculació amb el currículum d'altres matèries. En tot cas es pot parlar d'alguna aportació anecdòtica d'algun departament al llarg de la seva trajectòria.

Tampoc es pot considerar que hi hagi una consolidació identitària ja que el projecte tot i ser considerat molt important i ben valorar no té una repercussió en un grup nombrós d'alumnes i ocupa un lloc més dintre de molts projectes que es poden realitzar en un centre que té un gran nombre d'alumnes.

CONSOLIDACIÓ EN ENTITATS

El projecte Saba no es pot considerar que hagi estat o que aporti una consolidació identitària a les entitats ja que no ha tingut mai aquest objectiu. Les entitats fan un esforç important realitzant una integració del projecte dedicant estructura i personal qualificat per a garantir la realització i continuïtat del projecte SABA. És un projecte integrat que curs darrera curs es va fent realitzant modificacions enriquidores per al projecte. Però malgrat que el projecte té una integració en les entitats es pot considerar que **la consolidació més aviat és acceptada** per part de les entitats ja que l'entitat segueix el seu camí independent del projecte Saba.

Es pot acceptar que algunes entitats veuen Saba com l'oportunitat compartir el pes del seu treball en activitats de caràcter administratiu i tenen molt present el servei que cada curs fan els participants.

Saba és un projecte que s'ha anat consolidant d'una forma cada vegada més forta perquè tots han recolzat des de bon començament la idea. Centre educatiu, entitats i ajuntament s'han fet seva una idea i han aportat tot el que podien aportar sense perdre mai l'interès.

Creiem que això és la clau d'una consolidació que aviat farà una dècada i que de moment té una llarga i esperem enriquidora vitalitat.

ELEMENTS I ESTRATÈGIES QUE HAN AJUDAT A CONSOLIDAR EL PROJECTE EN EL CENTRE

Fa 10 anys que va començar aquest projecte. Veiem que s'ha consolidat no pel temps transcorregut si no perquè veiem en aquest projecte un llarg futur. En aquest sentit és correcte preguntar-se com ha estat possible que això s'hagi donat i es continuï donant curs darrer curs sense cap qüestionament. Podem repassar diversos elements que han ajudat al fet que s'hagi consolidat.

Veiem que una cosa important ha estat el fet que aquest projecte hagi estat recollit dins de l'horari de l'alumnat i que hagi servit per a completar el seu currículum. És un projecte inserit plenament en el seu horari lectiu.

El projecte va començar bé, ja que en la segona edició va guanyar un premi i això li va donar un impuls important i es va veure com quelcom interessant per al municipi: l'ajuntament el va veure amb bons ulls i les entitats el van veure com quelcom molt interessant. Tot plegat el fet que en aquest projecte estiguin implicades com a partenariat, l'Ajuntament i les Entitats, ha ajudat a que el projecte hagi tingut una organització més complexa però una consolidació més segura.

La comunitat educativa sempre ha estat a favor des del primer moment. L'Equip Directiu ha posat els recursos necessaris per a ajudar a la seva realització curs darrer curs. Plantejar la seva continuïtat no és una cosa que es faci al final del curs per part del centre, i les entitats tampoc consideren això com una cosa que pugui succeir: es dóna per fet que això continuarà, sense problemes que ho posin en perill.

El seu manteniment suposa una aposta destacada en l'organigrama del centre. Potser el fet que sigui un projecte complex però molt ben estructurat ajuda a que les coses funcionin bé i apareguin poques dificultats que farien nosa en la seva implementació: no hi ha improvisació tot i que hi ha la possibilitat d'innovar. És aquí on potser el projecte, que té grans elogis per les entitats i l'ajuntament, necessitaria entrar en una reflexió per tal d'afavorir els camins que es poden recórrer a partir d'ara. Cal tenir en compte que en el camí que s'ha fet s'han anat realitzant modificacions que han dotat al projecte d'una major estabilitat.

De fet el projecte es troba en una dinàmica d'estabilitat on els objectius inicials es compleixen any darrer any: voler modificar quelcom que ja exhaureix les expectatives es pot considerar una mica forçat en aquest moment. Potser es podria fer quelcom complementari.

La idea d'aquest projecte va sorgir de l'Equip Directiu amb l'assessorament de l'Orientació Pedagògica i la Comissió d'Atenció a la Diversitat, amb l'acceptació del claustre. Per tant sempre s'ha buscat la seva consolidació. L'Ajuntament sempre ha ofert

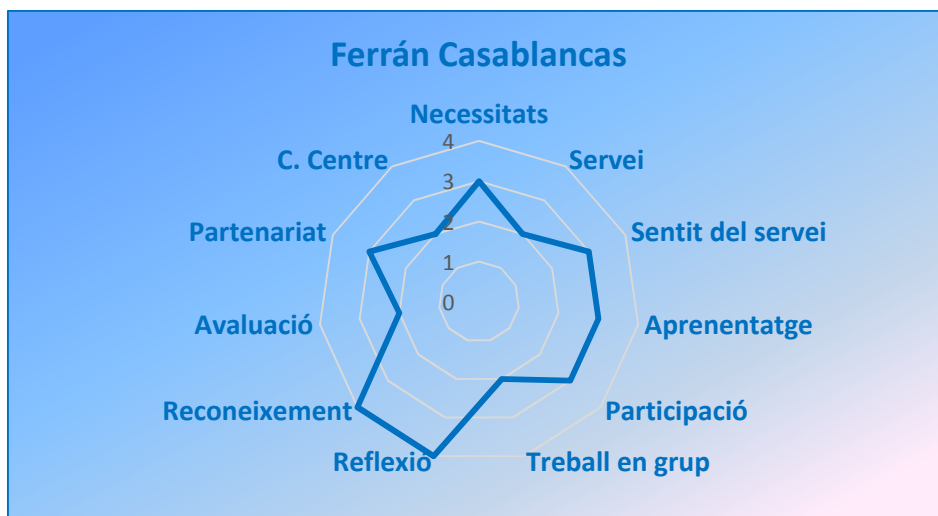
tot els seus recursos humans i espaials perquè això funcioni. Les Entitats han sofert canvis i curs darrer curs algunes han anat canviat però sense que això modifiqués els objectius establerts.

Un projecte tant bé definit com aquest fa que es doni una gran facilitat per a gestionar-lo amb eficiència. I això unit al fet que per part del centre es requereixen un nombre molt reduït de professors i que a l'ajuntament i a les entitats els recursos humans són reduïts, fa que costi poc mantenir-lo en el temps.

Un altre aspecte que pot ajudar a veure alguna estratègia o element que hagi pogut donar un major grau de consolidació és el fet que l'Ajuntament l'ha agafat com a projecte de ciutat. Això ha produït una estructura més segura en el temps, i donant la possibilitat que el projecte es pugui fer independentment del centre escolar que el va originar.

De fet això és una de les coses que ajuden a entendre, potser encara més, els motius de la seva continuïtat. No només hi participa l'Institut Ferran Casablanca, ja fa més de cinc anys que l'ajuntament va acceptar conjuntament amb les entitats i el mateix centre Ferran Casablanca, la possibilitat d'afegir un altre centre de la ciutat amb alumnes d'una tipologia semblant als alumnes que hi participen del Ferran Casablanca. El seu futur no depèn d'un únic centre i per tant les seves possibilitats de mantenir-se al llarg dels cursos vinents està bastant assegurada en la ciutat de Sabadell..

GRÀFIC

ASPECTES QUE ES PODEN MILLORAR

L'anàlisi del projecte a la llum de la rúbrica realitzada ens ajuda a veure aspectes que es poden desenvolupar i camins nous que es poden fer per tal de desenvolupar més les seves possibilitats.

Potser es podria ampliar la tipologia de l'alumnat ja sigui amb alumnat disruptiu o també es poden incloure altres tipologies d'alumnes que fins ara no s'han contemplat. D'aquesta forma potser es podria fer una proposta on els alumnes poguessin aportar altres possibilitats que poguessin anar més enllà del que les entitats ofereixen.

Potser un treball de camp amb alumnes de diferents tipologies a les actuals amb necessitats educatives especials, ens podria portar a fer un aprenentatge més proper al centre educatiu en l'entorn del centre. I ens permetria fer unes tasques que fossin més autònomes i menys vinculades als monitors de les entitats.

La introducció d'un espectre més ampli d'alumnes ens podria ajudar a repensar el projecte d'una forma més complexa, augmentaria el treball en grup i ens ajudaria a fer un servei més creatiu.

Un altre aspecte que podria desenvolupar-se amb major probabilitat és l'avaluació de ítems més amplis dins del currículum de l'alumnat. La participació d'altres àrees curriculars podria tenir un major sentit.

És evident que petits canvis poden donar lloc a un desenvolupament molt gran d'aquest projecte. Cal però tenir en compte que un desenvolupament d'aquest tipus probablement necessitaria una major disponibilitat de professors i una major flexibilitat dels horaris i això cal tenir-lo molt present.

IMPACTE EN EL CENTRE

L'impacte en el centre sempre ha estat positiu i ha introduït una forma diferent de tractar a alumnes amb dificultats d'aprenentatge.

El professorat sempre ha vist de bon ull aquest projecte tot i que la seva implicació no ha estat excessiva: el projecte sempre ha estat molt centralitzat en una tipologia

d'alumnes i mai ha fet una estructura oberta a tothom.

El centre sempre ha hagut de reservar uns horaris i unes persones per a poder conduir any rere any aquest projecte fins a bon port i per tant ha hagut de fer modificacions senzilles per a la seva realització. Això ha suposat mantenir una estructura al voltant d'aquest projecte que sempre ha estat respectada i reservada. Els departaments no s'han vist molt implicats, tot i que de forma esporàdica el departament de Visual i Plàstica ha pogut fer algunes cooperacions

El centre ha tingut en aquest projecte la possibilitat de fer un descobriment sobre la potencialitat del alumnes amb necessitats educatives especials que abans no es tenien en compte o no es potenciaven. Per al centre, l'impacte tot i que ha implicat a un nombre molt reduït del professorat, sempre ha tingut una gran difusió , publicitat i acceptació del claustre dels professors.

7. RÀDIO RÀPIA. 25 ANYS FENT RÀDIO A L' ESCOLA SANT DOMÈNEC. Escola Sant Domènec. La Ràpita. Santa Margarida i els Monjos.

CONTEXT

L'Escola Sant Domènec és una escola d' una línia amb 220 alumnes que està dins el municipi de Santa Margarida i els Monjos (Alt Penedès) però dins la localitat de la Ràpita. Fa més de 25 anys un grup de mestres va impulsar la creació d' una emissora escolar amb l'objectiu de treballar la llengua oral i escrita de manera més vivencial. Avui en dia l' escola està totalment integrada en el PEC de l' Escola i hi participen tots els alumnes.

Ràdio Ràpia, la ràdio de l' Escola, és l'única emissora del municipi i per tant és un mitjà de comunicació i difusió que es fa servir per donar a conèixer les activitats que s' hi fan a l'escola i donem informació del municipi.

PREPARACIÓ

S' elabora una programació setmanal on cada grup- classe té assignat un quart d' hora per tal de fer el seu programa setmanal.

Les emissions de ràdio funcionen cada migdia de 12:30 a 13:15. Cada dia hi participen dos grups classe format per tres alumnes. Els tècnics són alumnes de Cicle Superior. L'alumne de sisè és el tècnic experimentat i l'alumne de cinquè és l'aprenent. Cada dia fan de tècnics dos alumnes diferents.

L' esquema d' un programa diari seria:

- Presentació del dia i dels tècnics.
- Sintonia i col·laboració del primer grup.
- Sintonia i col·laboració del segon grup.
- Agenda
- Temps en anglès
- Aniversaris
- Música al seu gust.

La Ràdio s'emet en directe per FM (se sent només a la Ràpita), per internet i pels passadissos de l' escola a través dels altaveus interns. En diferit estan penjats tots els programes al “blog” de la ràdio que es troba al “web” de l' Escola.

Dos dies a la setmana venen exalumnes a fer un programa voluntari en els que els nois i noies trien ells la temàtica.

PLANIFICACIÓ

Una de les tasques de la Comissió TIC del centre és organitzar el funcionament de la ràdio. Per una banda establir el calendari de tècnics i aprenents de tècnic que es fa trimestralment. Els nens s' ho apunten a l'agenda per tal de saber quin dia s' han de quedar al migdia i comunicar-ho a la família. Per altra banda a principi de curs s'estableix la programació setmanal .

També la Comissió vetlla pel manteniment dels aparells i vigila el seu bon ús. Repassen la llibreta on els tècnics apunten les incidències tècniques o de mal comportament que s' han trobat durant l' emissió.

Una altra tasca és mantenir actualitzat el bloc de ràdio i penjar els programes en diferit.

Un aspecte molt important és explicar als nous mestres que s' incorporen cada curs o al llarg del curs, el funcionament de la ràdio, com s' organitza o com es fan els programes.

Al mes de setembre es fa una formació intensiva de recordatori als alumnes de sisè del funcionament dels aparells i de les tasques a fer durant el programa.

REALITZACIÓ I SEGUIMENT

Cada classe té assignat dins el seu horari, una sessió setmanal per preparar i valorar els programes.

A Educació Infantil es prepara amb tot el grup classe i el contingut surt a partir del treball i activitats fetes a l' escola. En el moment de fer el programa s' estableix una conversa. No hi ha guió. La mestra té un paper actiu ja que dirigeix i reconduïx la conversa. Bàsicament es treballen els continguts i objectius d'expressió oral.

Al Cicle Inicial es prepara en una estona de treball de racons i la mestra escriu el guió que li van dient els tres alumnes que participaran aquella setmana en el programa. El contingut bàsic és activitats que fan a l' escola. Té molta relació amb el treball per projectes que van realitzant. El guió se l'emporten a casa i cal que amb ajut de la família se' l preparin per tal de tenir una lectura fluïda, amb bona entonació. El mestre entra a l'emissora però no intervé en el programa. Els continguts i objectius que es treballen són els d' Expressió Oral, Expressió Escrita, Lectura en Veu Alta, Coneixement de l'entorn més proper .

Al Cicle Mitjà el treball és similar si bé el contingut canvia. Els programes tenen contingut establert i els nens han de cercar la informació. El mestre està al seu costat però el guió l'escriuen directament els alumnes. A tercer el mestre entra dins l'emissora quan els alumnes fan el programa però només supervisa. A partir de quart ja els alumnes fan el programa sols. També es treballen els objectius i continguts d'Expressió Oral, Lectura en Veu Alta i diferents tipologies de producció de textos. També és important el treball de cerca d'informació.

Al Cicle Superior es treballa força diferent. La Ràdio és un dels Tallers que es fan al Cicle. Tota una tarda els alumnes de cinquè i sisè barrejats fan quatre tallers al llarg del curs: plàstica, robòtica, tractament imatge digital i ràdio. Durant set o vuit sessions seguides fan aquest taller. Per tant els alumnes que emetran programa són aquells que fan el Taller en aquestes set o vuit setmanes. El contingut és molt variat i toquen diferents tipologies de programes: receptes, rutes, entrevistes, radio- novel·les, reportatges, notícies, d'entre d'altres. Els objectius i continguts són els mateixos però ampliat de Cicle Mitjà. Aquí incorporem el treball de les TIC i es fomenta el treball cooperatiu.

Una altra activitat és la unitat mòbil. Els alumnes de Cicle Superior amb una gravadora recullen les notícies que els donen cada grup-classe.

És un element molt motivador que possibilita el treball de diferents competències:

- Treball cooperatiu entre iguals i entre diferents nivells .
- Autonomia personal i responsabilitat en una activitat que es projecta fora del centre.

- Cerca d'informació escrita i oral.
- Lectura oral i Expressió Oral.
- Expressió Escrita: diferents tipologies de text, estructuració d' un text segons finalitat.
- Utilitzar dispositius digitals.
- Actuar de manera crítica , prudent i responsable en l' ús de les TIC.
- Construcció de coneixements personals.
- Conèixer l' entorn i establir lligams d' integració a la comunitat escolar i de poble.
- Obrir l' escola al municipi potenciant la participació de persones externes.
- Conèixer vivencialment el mitjà de comunicació la ràdio.
- Intervenció amb propostes en les activitats de l' entorn per tal de millorar-lo.

AVALUACIÓ

• Avaluació de l' alumnat

Es fa segons el Cicle però en general és té molt en compte fer una avaluació global incidint amb els aspectes actitudinals i d' expressió orals.

A E. Infantil: Hi ha un ítem de registre on s'anota el grau de participació i si l'infant gaudeix fent l'activitat. Aquest ítem consta en els informes a les famílies.

Al C. Inicial: També es valora la participació i el gaudir de l'activitat però a més a més s'avalua l'ús de la llengua. Expressió oral i lectura.

Al C. Mitjà i Superior: S'afegeix a la valoració de la Llengua Oral l'avaluació de la qualitat dels programes: cerca informació, expressió escrita. També es valora l'actitud en el treball en grup i en el moment de fer el programa.

En el cas de Cicle Superior també es valora la responsabilitat en l' ús dels aparells, les actituds de respecte i saber estar a l'emissora.

- **Avaluació del projecte**

És un projecte totalment integrat a l' escola. És el tret d' identitat més característic de l'escola. Cal dir que ha estat una escola que ha cregut sempre en el projecte i ha estat capaç d'entusiasmar i implicar a tota la comunitat educativa

Fa més de 25 anys que es fa cada dia i tota la comunitat educativa en forma part i se la sent seva. Es vetlla , any rere any, per mantenir i millorar-lo. Una de les grans tasques és donar-lo a conèixer a les noves famílies, als nous alumnes, als nous mestres i fer-ne presentacions a altres centres que volen iniciar o incorporar algun dels elements de l' ús de la ràdio a l' escola.

Cada final de curs es fa un qüestionari a les famílies i als alumne de 4rt,5è i 6è on es valora entre d'altres aspectes de l'escola l'emissora, l'organització o els programes. La Comissió de ràdio fa un seguiment al llarg del curs i proposa canvis o es consoliden aspectes que queden a la memòria de final de curs del centre.

Durant aquests 25 anys s' han hagut de fer canvis prou importants com la desaparició de la segona etapa d' EGB, la incorporació de P3, nous aparells , ús d'Internet, nous mestres, noves famílies, incorporació de nous formats de programa i noves maneres de treballar com els tallers.

Sempre hi hagut prou capacitat de transferència per part del claustre per anar adaptant-se a aquests canvis que han estat nous reptes que han fet enfortir el projecte.

AVALUACIÓ DEL PROJECTE : Ràdio Ràpia. 25 anys fent ràdio a l' Escola Sant Domènec

Aplicació de la rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS

DINAMISMES BÀSICS

NECESSITATS

Les necessitats les podem classificar com a **presentades**. L'experiència fa més de 25 anys que està implementada al centre. En els seus inicis l'activitat va néixer com una nova manera de treballar la llengua o sigui com una necessitat per fer un treball de la llengua més motivador, vivencial i funcional. L'alumnat, per l'edat que té, segueix les indicacions del professorat si bé a mesura que passen els cursos poden ja fer propostes d'activitats vinculades amb l'entorn.

SERVEI

El servei en aquests projecte el poden classificar com a **complex**. La realització del servei requereix que els alumnes participin de manera directa en el projecte. A més a més en el cas dels alumnes més grans se'ls demana autonomia i responsabilitat en el dia a dia de l'emissora, per tant han de prendre decisions. També han d'integrar diferents tipologies de programes i en molts casos cal la relació amb persones externes de l'escola.

SENTIT DEL SERVEI

La ràdio no va néixer per una necessitat de la comunitat ni els alumnes, en principi, no veuen que sigui un servei. Malgrat tot, la realitat és que és l'única emissora del municipi i es fan tasques de suport i difusió d'activitats que realitzen les diferents entitats del municipi. Per això considerem que el sentit del servei és **necessari i tangencial**.

APRENETATGE

L'aprenentatge considerem que és **planificat i útil**. Són activitats dissenyades i pensades pel projecte. Es fa una avaluació exclusiva de la seva participació. S' intenta que totes les activitats, programes, tinguin incidència en l'entorn ja sigui aprofundint en el seu coneixement o incidint en la millora o difusió.

DINAMISMES PEDAGÒGICS

PARTICIPACIÓ

La participació considerem que és **compartida**. Es desenvolupen els programes conjuntament amb els alumnes. Des de converses dirigides pel mestre a E. Infantil fins a elaboració de guió amb el tutor al Cicle Inicial i Cicle Mitjà.

Però també, en el cas de la participació dels alumnes de Cicle Superior, podem considerar que és dóna **una participació liderada**. Creació de guions per part dels alumnes de Cicle Superior i supervisats pel mestre del taller i execució del programa on ells ja fan de manera autònoma de tècnics i aprenents. En conclusió, la participació dels alumnes augmenta a mesura que es van fent grans.

TREBALL EN GRUP

El treball en grup considerem que és de **tipus cooperatiu**. Els guions dels programes es fan en petit grup guiats pel mestre en els primers cursos. Tothom aporta la seva opinió i el seu treball. En el cas dels alumnes de Cicle Superior són ells els que busquen la informació i elaboren els guions sols. En l'execució del programa ho fa el petit grup que s'ha distribuït el guió i prèviament s'ha informat als tècnics de les pautes per emetre el programa.

REFLEXIÓ

Cada final del curs els mestres de la comissió fan una memòria dels aspectes més positius i els que cal millorar. Aquest reflexió es porta a claustre i la resta de mestres també aporten les propostes. Els alumnes de Cicle Superior i a les famílies se'ls passa a finals de curs una enquesta d'opinió on un dels ítems per avaluar és la ràdio. En aquest sentit considerem que la reflexió seria de **tipus puntual**.

Però **durant el curs també és una reflexió continuada**. Els alumnes de Cicle Mitjà i Cicle Superior es reuneixen amb Direcció quatre o cinc cops al curs on es tracten temes debatuts a classe previ ordre del dia i sempre un dels temes és el desenvolupament de la ràdio.

RECONeixEMENT

Ràdio Ràpia es pot escoltar per FM en el poble, per internet en directe o en diferit i directament des de l' escola. És la única emissora del municipi i com a tal l' Ajuntament i les entitats del poble en fan ús per difondre activitats. L' experiència s' ha donat a conèixer en diferents entorns educatius tant comarcals com a nacionals i estatals. No hi ha reconeixement públic puntual. Per l' alumnat el fet de dirigir els programes i les emissions ja és un premi. Se senten molt valorats quan hem tingut visites de persones reconegudes dels mitjans de comunicació com TV3, Catalunya Ràdio, diaris....Per aquestes visites i la satisfacció i impuls durant anys per part de l' Ajuntament i entitats **considerem que el reconeixement és públic.**

AVALUACIÓ

S' avaluava a partir de l' aprenentatge de la llengua, l' actitud, l' aportació d' idees... A mesura que els nens i nenes es fan grans s' avaluava tenint en compte elements competencials de l' aprenentatge de la llengua i s' avaluava dins l' Àrea de Llengua Catalana; encara que no s' han definit inicialment objectius específics ni s' han marcat indicadors per la seva avaluació, perquè ja es valoren a partir dels indicadors d' avaluació dels diferents àmbits de la Llengua Catalana. Per això considerem que **l' avaluació es intuïtiva**, avaluant-se en el marc dels aprenentatges de l' Àrea.

DINAMISMES ORGANITZATIUS

PARTENARITAT

En el nostre projecte el servei és obert a altres institucions però el control el fem des de l' escola. L' estructura del projecte és fixe. Es col·labora amb entitats però a partir de propostes nostres i bàsicament la participació externa és a través de les entrevistes. En aquest sentit considerem que el partenariat el podríem classificar com a **unilateral**.

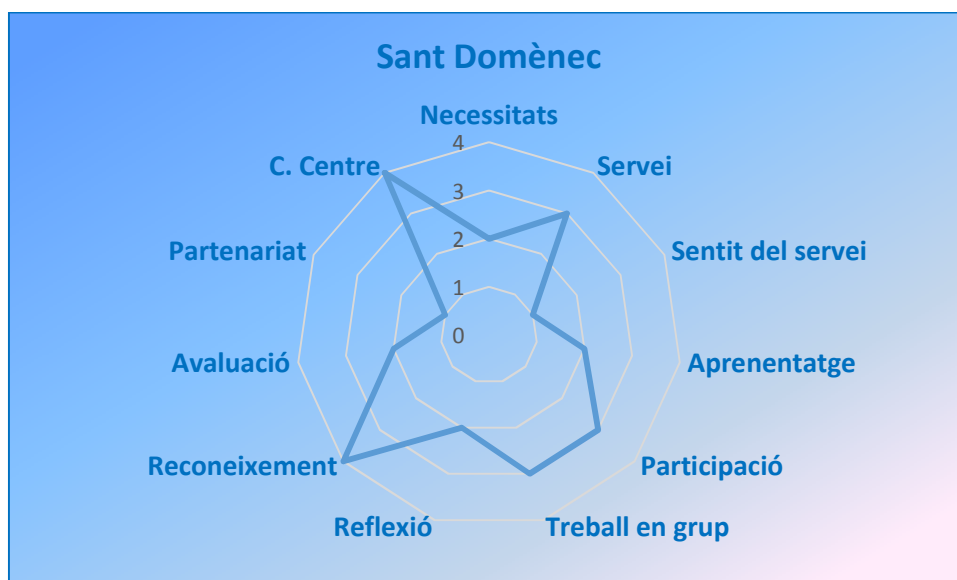
CONSOLIDACIÓ EN CENTRE

El projecte forma part del Projecte Educatiu del Centre i està recollit en tots els documents oficials. És el nucli de la nostra personalitat com escola.

És part de la nostra identitat i implica a tot el Claustre. La comunitat educativa és informada ja en el moment de les preinscripcions i tots els nens i nenes de l' escola en participen. Dins l' horari de tots els nivells hi ha un espai reservat a la preparació dels programes. És un projecte obert també a les famílies i al municipi (intervencions i audicions dels programes en directe i per la web). És per això que considerem que el nivell de consolidació **és identitària**.

Els alumnes formen part de la Comissió de Ràdio i se'ls encoratja a tenir noves propostes de treball. Quan ja es fan més grans es reconeix la feina dels alumnes donant-li la responsabilitat de l' emissora (autonomia en fer els programes i en l' execució de la part tècnica.). A més, els exalumnes també poden tornar a les tardes a fer programes de manera voluntària .

Aquesta experiència ens ha permès entrar en els projectes d'ApS i incorporar-ne de nous.

ELEMENTS I ESTRATÈGIES QUE HAN AJUDAT A CONSOLIDAR EL PROJECTE

En el seus inicis, quan es va engegar, el projecte es va assolir per part de tota la comunitat

educativa. Tot el professorat s'hi va implicar i es va il·lusionar amb el projecte.

De seguida va haver reconeixements externs a la iniciativa i la motivació va seguir i fins i tot es va incrementar (premis, reportatges, visites d' altres centres, reconeixement del Departament ...).

A nivell intern es va veure com un recurs molt interessant i motivador per treballar la llengua, el coneixement de l' entorn, les noves tecnologies. A més es treballaven competències com l' autonomia personal, la responsabilitat o el treball en grup.

El projecte es va consolidar i va passar a ser l' element més identitari del centre. Per tant a mesura que ha anat canviat l' escola i els mestres han seguit la proposta sense cap problema. Tots hem entès i valorat els avantatges i qualitats de treballar la ràdio a l' escola.

PROPOSTES DE MILLORA

Pensem que un dels punts a millorar i què moltes vegades iniciem però ens costa consolidar és la més gran participació d' agents externs a l' escola. Per una banda milloraríem el sentit del servei i crearíem més necessitat del recurs a l' entorn.

Un exemple podria ser a partir d'un nou Projecte que l' escola està tirant endavant per treballar en xarxes europees els valors tant a nivell mediambiental com socials. La ràdio és un recurs motivador i que ens pot permetre difondre el projecte i fer participar a persones foranes a l' escola.

En realitat el més difícil és continuar curs rere curs tirant endavant la nostra ràdio i mantenir la il·lusió de tota la comunitat educativa en aquesta iniciativa que es va començar fa tants anys i que és el tret identitari de la nostra escola.

8. RESULTATS DE LA RECERCA

A partir de les reflexions que sorgeixen d'aquest grup de treball en el que s'han compartit idees, anàlisis i reflexions en una rèplica permanent dels projectes d'ApS que s'han explicat, a continuació es presenten múltiples idees que s'han anat treballant al llarg de tot el procés.

Els resultats que es presenten donen resposta als objectius que es definien a l'inici de la investigació, tres dels quals s'assoleixen a partir de la realització de les narracions. Així doncs, es buscava *intercanviar experiències i processos de consolidació*. La metodologia que s'ha emprat ha facilitat tot aquest procés. Els centres han pogut conèixer altres experiències, aprendre d'elles i retroalimentar-se. En segon lloc, es volia *narrar i reflexionar de forma sistematitzada els projectes realitzats*, una necessitat que alguns centres tenien: organitzar material, identificar les idees claus del projecte, i prendre consciència del procés. Aquest anàlisi reflexiu es presenta en diferents apartats a partir de les narracions descrites: descripció del projecte, l'auto-avaluació del projecte, els elements i estratègies per a la seva consolidació i la proposta de millora. I en tercer lloc es pretenia *valorar i avaluar els diferents dinamismes*. Aquesta tasca ha estat possible gràcies a l'aplicatiu que té el Centre Promotor d'Aprenentatge Servei, que disposa de la rúbrica d'auto-avaluació per valorar i reflexionar sobre la pràctica educativa. Amb l'ús d'aquest aplicatiu, s'han pogut valorar les experiències així com extreure els elements més significatius per a la seva millora.

Estratègies i instruments per a la consolidació dels projectes

Tenim el quart i últim objectiu; *identificar les estratègies i instruments utilitzats en el desenvolupament i procés de consolidació*. Mitjançant el procés d'anàlisi es podrien distingir diferents categories en la seva consolidació: l'ambient, la vinculació al currículum, la identitat de l'escola, l'organització, l'entorn, la sostenibilitat i el lideratge. A continuació s'explica la seva definició.

Des d'una mirada global ens trobem amb l'*ambient*, que es defineix com la motivació que es genera a través de l'activitat, pel fet de ser útil i estar lligada al context i la vida de l'alumnat, o el clima positiu de treball i motivació de treball que es genera.

La *vinculació al currículum* és un segon element que propicia la consolidació en un centre. Quedaria definida com el lligam que tenen els projectes amb les matèries concretes, potenciant l'aprenentatge de continguts curriculars, com per exemple l'aprenentatge de la llengua segons el currículum establert. Així doncs associar els aprenentatges dels projectes amb continguts propis de matèries és un element que afavoreix la consolidació.

Que formi part de la *identitat de l'escola* i això assegura que el projecte s'incorpora com a part de la seva línia pedagògica i organització; no es qüestiona la realització d'ApS, sinó que

és recolza i es proporcionen les facilitats necessàries per tal que el projecte tiri endavant.

Pel que fa a l'*organització*, els projectes d'aprenentatge servei necessiten d'una logística organitzativa que fa que sigui necessari, entre d'altres, adaptacions d'horaris, afavorint que els participants puguin desenvolupar el servei amb garanties. Això requereix dels centres educatius una adaptació i repensar organitzativament el funcionament intern.

Per la seva banda, l'*entorn* és un altre factor que ajuda en el procés de desenvolupament i consolidació dels projectes. Ho facilita que les famílies, les xarxes, les entitats tinguin predisposició a proporcionar el que sigui necessari per desenvolupar els projectes. L'entorn quan més favorable és millor funciona el projecte. Per la seva banda, l'ús de les xarxes socials permet un major reconeixement de l'experiència per part de l'entorn i els participants són reconeguts de diverses formes.

La *sostenibilitat* és un factor que permet veure si l'aprenentatge servei és una realitat permanent en el centre, o una activitat esporàdica. Quan més durí un projecte i es sostingui en el temps major sentiment de pertinença es crea envers aquesta forma de treballar i major possibilitat de que la seva filosofia vagi calant en el funcionament del centre.

Així mateix, apareix el concepte del *lideratge*. Els projectes d'aprenentatge servei generen un aprenentatge en el lideratge de persones. Permet veure com les persones es coordinen per un objectiu comú, i deixa veure la potencialitat individual que tenen els companys del centre i els participants directes. Una forma de fer i d'actuar que un cop s'ha iniciat el procés és difícil tirar enrere.

A continuació és mostren els elements que han anat sortint a partir de les categories que s'han descrit i fent servir les paraules dels nostres participants en aquesta recerca; 7 categories que defineixen alguns factors que serien imprescindibles per una **consolidació** del mètode, de la filosofia i del pensament pedagògic que generen els projectes d'aprenentatge servei.

Ambient	Vinculació al currículum	Identitat de l'escola	Organització	Entorn	Sostenibilitat	Lideratge
La motivació que genera l'activitat al ser útil i estar lligada al context del centre i vida de l'alumnat	Potenciar el projecte de l'aprenentatge de la llengua	El reconeixement del seu protagonisme en una activitat de qualitat i reconeguda.	Que estigui recollit en l'horari de l'alumnat	Família: Fer participar a les famílies amb trobades informatives i de seguiment	Temps: Que sigui sostenible i estigui present en el temps d'un any a l'altre. Els nens creixen amb l'activitat que està viva de forma permanent. Genera expectatives en els alumnes que van pujant de curs i en les famílies que saben que el projecte forma part de les activitats importants del centre.	sentiment de pertinença al projecte i al centre
El mateix clima positiu i motivació de treball que genera.		Que estigui recollit al Projecte educatiu del centre	Que tingui una reserva d'espais i de temps que permeti l'apoderament per part de l'alumnat d'aquesta activitat	Xarxa: Que estigui present a les xarxes socials, al web del centre, a twitter, etc.. -Tenir moltes entitats en xarxa que valoren el projecte	Organització: Donar-hi molt de valor en el context de l'escola. Genera sentiment i identitat de pertinença als alumnes del centre.	sentir-se protagonista: personal i col·lectivament
		Que formi part de la metodologia de l'escola				individual : mostrant les potencialitats de tots
		Reconeixement mutu entre els participants				En les activitats externes voluntàries que hi hagi professorat (concret) que s'ho creguin i recolzin. Això també genera motivació per alumnat que ho espera

Impacte dels projectes en els centres educatius

L'ApS, com s'ha dit en múltiples ocasions, és una activitat complexa i que es pot abordar des de moltes posicions (Puig, Batlle, Bosch i Palos, 2006). Des d'aquesta perspectiva es podria entendre com a metodologia, filosofia o pedagogia. La nostra hipòtesis inicial ens deia que l'impacte que es generava des de l'ApS estaria relacionat amb aquests tres pilars.

La implicació amb el medi i el treball per la millora de la realitat fan de l'aprenentatge servei una proposta **pedagògica** plena d'oportunitats pel món educatiu i social. La realització d'una sèrie d'accions que donen resposta a unes necessitats socials són percebudes com a oportunitats d'aprenentatge i alhora, els donen una raó real de treball. A partir de l'acció dels infants i joves, també es realitzen unes tasques que transformen en major o menor escala l'entorn a millor (Puig, Batlle, Bosch i Palos, 2006: 19). Tot un conjunt d'elements que queden contemplats en la pedagogia. L'aprenentatge servei no es defineix com una corrent pedagògica, malgrat que deriva d'algunes més que d'altres. Es desmarca del verbalisme, de la mecanització del saber, de la passivitat, de la disciplina, la jerarquia o l'autoritat del professor; i s'acosta més a la cooperació, l'aprenentatge significatiu, la participació, la reflexió crítica i la investigació realitzada en un grup.

Aquesta pedagogia delimita una forma de fer i **d'actuar metodològicament**. Segueix unes fases previstes per tal de desenvolupar-se. S'adscriu d'alguna forma al mètode científic (Dewey, 1933), donant resposta als interrogants del treball per projectes. És una proposta que dona resposta a la realitat, creant motivació en els que hi participen per sentir-se d'utilitat socialment. No es basa tant en els interessos individuals dels nens, sinó que es posiciona més en els interessos col·lectius i comunitaris d'aquests. Es fa un salt significatiu en els aprenentatges dels participants, doncs s'aprèn per una ampliació immediata de servei comunitari. Necessiten d'uns aprenentatges que els facin competents en l'acció, repercutint en la forma d'aprendre i en la forma d'ensenyar. Els aprenentatges s'integren per formar part de l'individu en les seves accions. La metodologia que s'aplica a l'aula ha d'anar encaminada a que els aprenentatges els transformin en subjectes d'acció; canviant així la funció educativa a l'aula.

D'aquesta manera, l'aprenentatge servei **també es filosofia**, per la forma d'entendre el creixement humà, una manera d'explicar la creació de vincles socials i un camí per construir comunitats humanes més justes i amb millor convivència (Puig, Batlle, Bosch i Palos, 2006: 20). La mirada que proposa l'aprenentatge servei és de justícia social, de ciutadania i de col·lectivitat. Un conjunt d'aspectes que provenen del sentiment de pertinença que fan de l'acció de servei una responsabilitat com a ciutadà. Una perspectiva que et convida a observar l'entorn, als altres. Els altres com a iguals, com a conciutadans i com a persones que tenen els mateixos drets i llibertats.

De quina manera ha afectat tot aquest pensament a l'aplicació dels projectes d'aprenentatge servei que s'han analitzat?. Pensem que possiblement la seva continua aplicació en els centres ha pogut obrir reflexions filosòfiques, pedagògiques i metodològiques en els centres on es desenvolupen. El procés de reflexió i anàlisi sobre les seves experiències així ho demostren amb les aportacions dels participants. Com a resultat de l'anàlisi i la reflexió dels diferents projectes que s'han estudiat d'aquests 6 centres educatius de primària i secundària es pot constatar que hi ha diferents àmbits on impacta l'ApS: la concepció de l'educació, escola-identitat-organització, els aprenentatges, la metodologia, les famílies, l'entorn, l'equip docent i la relació professorat-alumnat. A continuació es comenten amb aportacions literals dels participants.

Un dels àmbits que han sortit amb major freqüència duran la sessió és l'impacte que generen en **l'escola-identitat-organització** manifestant que s'ha convertit en un projecte interioritzat per l'alumnat del centre i en una tasca que no es pot deixar de fer, esperada per les famílies, alumnes i entorn.

(...) ja està tan impregnat a l'escola que és una tasca que no es pot deixar de fer (...) el projecte és l'escola, no suposa un sobreesforç

Destacant també que és un projecte que el recolza la direcció facilitant el seu funcionament i la seva aplicació.

(...) és un projecte que l'ha recolzat la direcció, és el que agafa els horaris, els professorat adequats.

Els centres que hi participen són centres que ja estan oberts a provar altres formes de

treballar, altres mètodes que possibilitin uns aprenentatges millors per a la vida dels seus estudiants. En aquest cas els projectes d'ApS han reforçat aquesta predisposició per les seves aportacions a l'aprenentatge de l'alumnat. És per això que és important que el canvi **metodològic** vingui donat per una necessitat del centre.

El projecte ha fet un centre més flexible organitzativament, el centre no pot posar traves, ha d'estar acceptat per tothom, estar assertius als canvis.

(...) quan tu t'adones que hi ha coses que no funcionen es quan has de fer un canvi metodològic...els canvis van de baix a dalt (...)

Des de l'àmbit més **filosòfic**, es destaca que generen petits canvis en la **concepció de l'educació**, en elements o aspectes que intervenen en la pràctica educativa del centre: en les formes d'ensenyar, en el paper de l'alumnat en el procés, en acompanyaments, debats, democratitzar un projecte, cultura d'ajut, aprendre a ser ciutadà, d'entre altres.

(...) el que s'hi fa va canviant; el que abans era una activitat més acadèmica ara és també una activitat d'acompanyament (...) Amb el projecte es genera espai de debat, de prioritats escolars, personals...s'està democratitzant el projecte. (...) 20 persones que accepten de treballar de forma diferent...no cal que sigui d'ApS

Aquest participar a la comunitat, també han canviat, som ciutadans, i hem de aportar nosaltres també a la societat (...) desapareix aquell concepte de que el que pugui fer per la comunitat no val (...) els ensenyem una cultura de l'ajudar i participar.

Surt a la reunió... és el canvi de mirada educativa, fer una mica de tot, per poder donar possibilitats de que els nens/joves es mostrin com són.

Per la seva banda també impacta en la **concepció dels aprenentatges**, on l'aprenentatge servei permet un aprenentatge individualitzat, col·lectiu i mutu. L'alumnat en general està més motivat i tenen més ganes per fer voluntariat i s'obre el concepte del que son continguts d'aprenentatge i de la seva utilitat, com saber ajudar, organitzar-se, treballar en equip...

(...) els nanos que s'acostumin a fer servei. Pels nanos no era només una activitat obligatòria sinó que ha calat(...) L'ajut ha estat un aprenentatge. Són nens que són

capaços d'organitzar-se, saben col·laborar, saben treballar en equip.

Per poder donar la possibilitat de realitzar els serveis se'ls ha de donar espai a poder-ho fer; és per això que s'han d'adaptar els horaris d'altres assignatures, tot pensant en la necessitat de revisar-los per tal que pugui dur a terme el projecte. El projecte no depèn únicament del professorat implicat sinó de tot l'equip. Si això no es produeix llavors, en moments de canvi del professorat encarregat, pot trontollar la sostenibilitat del projecte. És per això que és fonamental que l'equip directiu recolzi el projecte per crear sostenibilitat i consolidació del projecte al centre.

Per la seva banda, els projectes d'aprenentatge servei van **modificant la concepció parcel·lada dels aprenentatges**, poc a poc s'integren o interrelacionen les assignatures deixant la parcel·lació per presentar-se d'una forma més global tal com al món real. Així també s'ha reconegut la importància d'aquests aprenentatges, amb la seva avaluació incorporant-los en els informes:

Progressivament en el temps el projecte ha fet modificar la forma de treballar la llengua, el medi i les noves tecnologies.

L'impacte en l'avaluació és que s'ha afegit un frase per avaluar la participació en la radio.

En ocasions els projectes són tan positius i estan tan implicats amb l'entorn que fa que altres centres els repliquin i fins i tot col·laborin amb el centre que originàriament ha dissenyat el projecte. Si el centre d'on s'origini hipotèticament optés per desentendre's del projecte per qüestions internes, la **sostenibilitat** del projecte està garantida ja que ha traspassat els límits del centre i s'han instal·lat al territori. Així ho explica el docent del centre del projecte Saba:

La replicació del projecte en altres centres del territori assegura la sostenibilitat del projecte. Si pel que sigui el projecte desapareix en un centre, el projecte continuaria en el territori (Sabadell) recolzat per un compromís entre el partenariat de la ciutat. Aquest compromís també ha estat un impacte: si nosaltres no participéssim, nosaltres tenim un clon, en un altre institut. Un altre institut el va fer idèntic. Si nosaltres desapareixem, hi haurà un altre centre que l'agafarà. Ens hem de coordinar amb l'altre centre per poder fer-ho. Ja no és un projecte de l'institut sinó es un projecte de la ciutat.

(...) La ciutat i la comunitat educativa reconeix el centre com a impulsor del projecte, ara

moltes entitats tb et proposen de fer projectes d'ApS del projecte.

Per altra costat, quan el projecte s'ha aplicat durant molt de temps, **l'acceptació i el compromís per anar canviant el projecte al llarg** dels anys ha estat un impacte en el centre que ha **assumit progressivament el projecte com a línia d'escola i identificador del centre a nivell municipal**. D'aquesta manera el centre funciona de forma diferent als altres centres, creant una **identitat escolar** única: repensa i reflexiona les seves formes de treballar, d'actuar, i els resultats de la seva continua aplicació any rere any.

L'ApS nosaltres ho venem com un segell de qualitat de l'escola, com un reconeixement de l'escola. (...) forma part del nostre horari; era molt important que estigués a l'horari: ja que la plantilla de l'escola no és fixe, i llavors pot venir una persona que et digui, es que això no ho sé fer, no ho vull fer, no m'agrada, em costa...i ara com es un dels nostres punts del projecte educatiu

Un altre àmbit d'actuació on els projectes d'aprenentatge servei han impactat és en les **famílies**. Aquestes han estat informades, per a que funcioni millor, i en alguns casos, se senten més còmplices del procés educatiu dels seus fills, tot saben els beneficis que se'n treuen d'aquestes pràctiques, en fan difusió. Aquest impacte enforteix la sostenibilitat del projecte.

(...) és una cosa molt esperada, i ara a més a més a les portes obertes, les famílies ens ajuden a explicar com funciona l'escola, i les famílies el que expliquen és que es van quedar impressionats i que encara no passava una setmana a l'escola el seu petit de dos anys, pel carrer el cridaven 2 i 3 nens grans (...)

Ens hem hagut de mantenir en mostrar evidències de que quan arriben a l'ESO no deixen d'estudiar per que no estan "maxacats" per notes i números.

(...) Ha estat acceptat per les famílies del centre com a projecte de qualitat que fa l'alumnat estigui satisfet, estiguin motivats per continuar estudiant, i per tant s'ha de difondre (...)

El conjunt de canvis envers els aprenentatges fa que es vagin modificant també la forma

de treballar del professorat, definint una **relació entre l'equip docent diferent**, i una relació de poder diferent **entre professorat i alumnat**. El projecte ha generat situacions en que ha participat diferent professorat, no implicat totalment en el projecte, però que ha servit per a que descobreixin i facin emergir competències, capacitats, valors, habilitats diferents (amagades) d'alguns alumnes.

(...) hi ha nanos que a l'aula són pesats o desagradats o mal educats..., en canvi la imatge que tenen els professors al veure'ls quan van a fer altres coses, canvi molt la imatge que té el professor dels nanos, i això profes que ja son més així,(...) son capaços de veure els nanos de forma diferent, veure les gràcies. (...) Augmenta l'autoestima del nanos...això segur (...)

(...) un cop es fa el projecte hi ha un canvi de mirada envers el nen. es coneix el nen de forma més global

Així mateix, l'experiència està generant un conjunt **d'aprenentatges que es generen per a la convivència**, en el dia a dia dels infants i joves. Un **conjunt de valors i actituds** que practiquen amb aquests projectes i dels que **en són conscients**. S'ha aconseguit que l'alumnat traspassi l'activisme o la pràctica irreflexiva i tinguin consciència del per a què o per què de la seva activitat i aprenentatge.

(...) S'ha creat consciència en l'alumnat de la intencionalitat, del valor, del servei que genera la seva activitat

Tots els centres participants coincideixen que normalment les escoles que fan projectes d'ApS son escoles obertes a noves metodologies en general i que van incorporant noves idees i formes de treballar. Per això és difícil valorar l'impacte específic de l'ApS en algunes qüestions. Els centres que fa temps van iniciar aquests projectes d'ApS en el seu moment possiblement si que va impactar o va generar més controvèrsia a nivell pedagògic. En general l'ApS, està coincidint en una època de canvis i introducció de millores metodològiques en els centres, o per iniciativa del centre o per proposta de l'administració, per la qual cosa no es pot fer una valoració aïllada del moment educatiu en que ens trobem.

ALGUNES CONCLUSIONS I INFERENCIES TEÒRIQUES

Fins al moment, de les múltiples experiències d'aprenentatge servei que s'han anat desenvolupant al llarg d'aquests anys es deia que funcionaven molt bé, que hi havia coses que generaven canvis, però que no se sabia gairebé què era. L'aprenentatge servei és una proposta metodològica que combina els aprenentatges i el servei de forma articulada per donar un servei a la comunitat (Puig, Batlle, Bosch i Palos, 2006). A primera vista es podria dir que amb l'ApS l'escola possibilita als infants i joves una forma d'aprendre diferent, en la que lo important no és només aprendre, sinó "ser" pels altres. Aquest **"ser" pels altres vol dir aprendre quelcom per tal d'esdevenir útil per la comunitat**, i no per un mateix. "S'ha creat consciència en l'alumnat de la intencionalitat, del valor, del servei que genera la seva activitat" ens deien. Proposta que ja Makarenko feia a la colònia Gorki (Makarenko, 2008), on l'ésser ocupa un lloc privilegiat. **L'aprenentatge servei és una proposta que col·lectivitza els aprenentatges, els dona sentit**. Els participants han d'aprendre els continguts i la forma d'aplicar-los per que sinó no faran bé la seva feina; el seu compromís envers la comunitat els fa ser més tenaços en la forma d'aprendre'ls i de integrar-los com a propis. Un canvi de propòsit en els aprenentatges dels estudiants, de participació envers la situació de l'aprenent, i de l'aplicació d'aquests aprenentatges. Aquesta aplicació és fa a la realitat, en la que uns altres rebran els efectes de les seves accions. D'aquesta forma es col·lectivitza la concepció d'aprendre i de fer, necessitem dels nostres companys per tal que el projecte avanci. **Tots aportem, tots fem engrandint el sentiment de grup i de pertinença a una realitat**, com quan en la recerca manifesten que s'ha creat consciència de la intencionalitat i del valor del servei.

Aquest **voler ser pels altres ens permet mirar la funció educativa i les seves relacions de forma diferent**, com per exemple les relacions de poder (Foucault, 2002) que apareixen en l'àmbit educatiu i que amb l'ApS esdevenen relacions de confiança, d'oportunitat i d'esperança. En paraules dels mestres que han participat en l'estudi, "el canvi de la imatge que tenen els professors al veure als nois més moguts a classe, quan aquests van a fer altres coses". **Els docents** en aquesta tasca educativa prenen una posició diferent, no són els sabedors de tots el continguts, **són els que possibiliten les**

actuacions i els aprenentatges. Per poder-ho fer, es fa imprescindible que el claustre docent esdevingui equip, per treballar conjuntament, de forma diferent **i amb una intencionalitat consensuada, integrant els coneixements en un projecte.** Un canvi metodològic que segur no és mèrit únicament de l'aprenentatge servei, però que sens dubte ha incidit.

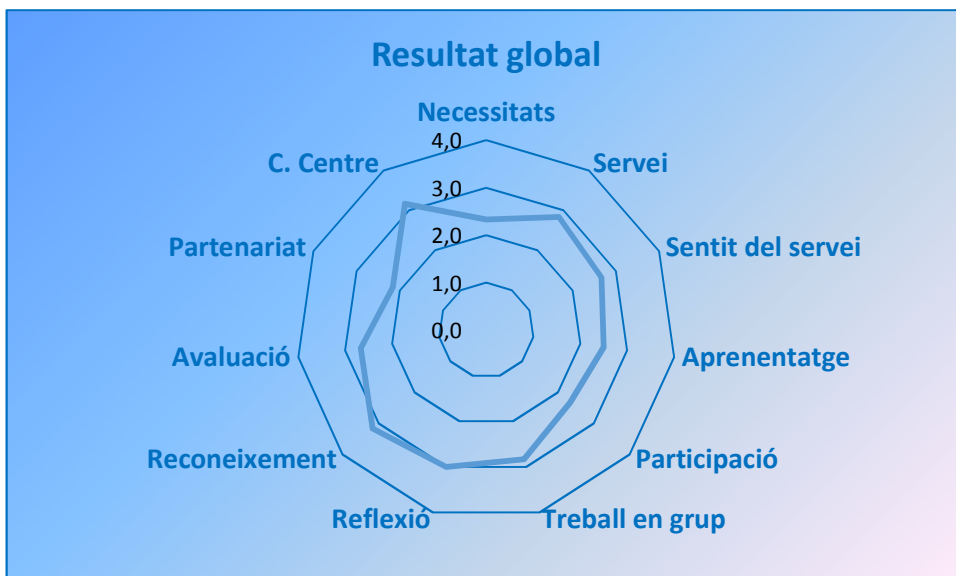
Un altre valor que ha aparegut en aquests relats de forma significativa és la sostenibilitat dels **projectes; aquests poden continuar quan l'equip docent hi creu i se li dóna un espai significatiu** en la seva programació o quan el projecte transcendeix del centre, en el que forma part de la ciutat on es desenvolupa i altres centres el repliquen de la mateixa forma, un exemple és el projecte Saba.

Per la seva banda, **un impacte bàsic per la sostenibilitat i reconeixement com a pràctica de qualitat,** segons les escoles participants, és que **l'entorn reconeix l'escola com a propulsora del servei** al que es compromet any rere any. Les famílies, els veïns, els barris reconeixen la seva tasca. També ho fan altres centres que han replicat i han après autònomament de les seves formes de fer i d'actuar. Els altres els reconeixen com a iniciadors de tasques educatives que funcionen i que tant la comunitat social com l'educativa les reconeixen i hi volen formar part. Això fa que **els centres,** en la major part dels casos, **s'autoidentifiquin com a executors d'experiències** d'aprenentatge servei, **que construeixen aprenentatges diferents recolzats en una necessitat identificada i percebuda pels alumnes.**

L'aplicació de la rúbrica, primer de forma individual y després analitzada a nivell grupal, ha permès una reflexió intensa sobre els projectes en pràctica ens els seus diferents dinamismes. **Ha permès identificar els punts fots i febles dels projectes, facilitar el debat pedagògic, optimitzar activitats, mostrar altres formes d'organitzar l'activitat i implementar les noves propostes.** La rúbrica fa necessari clarificar, acordar o revisar definicions i interpretacions dels diferents dinamismes, tasques que finalment reverteixen en aprenentatges i enriquiment per a tothom. **Les necessitats** com la carència o dificultat que es presenta a la realitat, i que un cop detectades ens **conviden a realitzar accions encaminades a millorar-les. El servei** com el conjunt de tasques que es duen a terme de forma altruista i que produeixen un bé **que contribueix a pal·liar la**

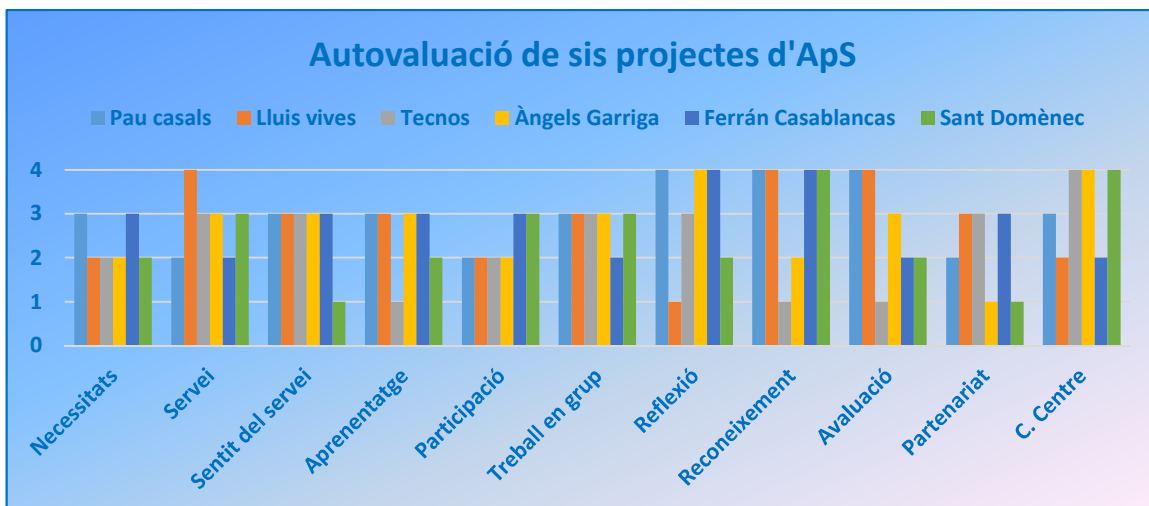
necessitat. El sentit del servei com l'impacte de l'activitat realitzada per la utilitat social o **com la consciència cívica** que manifesten els protagonistes. **L'aprenentatge com l'adquisició espontània o promoguda** pels educadors de coneixements, competències, conductes i valors i generats en el procés del projecte. **La participació** com a la intervenció que realitzen els implicats **amb la intenció de construir quelcom juntament amb altres** actors el seu disseny, la seva aplicació i la seva avaluació. **El treball en grup com el procés d'ajuda entre iguals** que es dirigeix a la preparació i el desenvolupament d'una activitat que es realitza conjuntament. **La reflexió com el mecanisme d'optimització dels aprenentatges** basat en la consideració de les experiències viscudes per donar-li sentit i assolir nous coneixements. **El reconeixement** com al conjunt **destinades a d'accions comunicar i felicitar** pels resultats als protagonistes de l'activitat que han realitzat correctament. **L'avaluació** com el procés d'obtenció d'informació per conèixer el desenvolupament dels participants en una activitat i oferir-los-hi un feedback que els ajudi a millorar. **El partenariat com la col·laboració entre dos o més institucions socials** independentistes orientada a la realització conjunta a una activitat. I **la consolidació com a procés** mitjançant el qual un centre educatiu formal o no formal coneix, prova, integra i consolida algun projecte d'ApS (Puig, 2009, 2015).

De tots els resultats obtinguts també ens sembla interessant veure quins són els resultats globals arrel de l'autoavaluació dels projectes d'aprenentatge servei als centres que han participat en l'estudi. Del gràfic que es pot veure a continuació es podria dir que **el que valoren més en relació a l'estat dels seus projectes és el reconeixement i la seva consolidació** apuntant a una certa correlació amb un 3,2 sobre 4, amb cert avantatge dels altres punts en els projectes d'ApS. El punt més fluix, és el partenariat, obtenint un 2,2 sobre 4, seguit de les necessitats i la participació dels estudiants amb un 2,3 sobre 4. Elements que objectivament ens poden donar pistes per on es troben els projectes d'aprenentatge servei i cap a on es pot avançar.

Resultat global de l'autoavaluació dels projectes. Font: Elaboració pròpia

De tota forma, aquest gràfic orientatiu, acaba recollint l'essència dels projectes que s'han explicat anteriorment i dels qual s'estan generant impactes en diferents factors educatius i socials. A continuació es mostra un gràfic on s'especifiquen cada un dels centres i es pot veure la pluralitat i peculiaritat de cada projecte, definint quins aspectes es poden millorar i quins no per la identitat del propi projecte.

Comparativa de l'autoavaluació dels projectes d'ApS

Com es veu, l'aprenentatge servei és una oportunitat per treballar de forma articulada en un projecte els seus diferents dinàmiques educatius. A partir del desenvolupament

d'aquest document podríem afirmar que s'ha arribat als objectius que ens proposàvem: possibilitant l'intercanvi d'experiències i dels processos que cadascú ha seguit per la seva consolidació; es narren i es reflexiona de forma sistematitzada sobre els projectes que realitzen els centres participants tot valorant i avaluant els diferents dinàmiques dels projectes desenvolupats seguint una rúbrica; s'identifiquen i es presenten les estratègies i els instruments utilitzats en el desenvolupament i procés de consolidació dels projectes mitjançant el focus grup i la síntesis dels projectes; i s'estudia l'impacte dels projectes d'ApS en els centres educatius al llarg de tot el procés i específicament amb el focus grup. Tot un conjunt de fites que ens permeten veure que el desenvolupament de projectes d'aprenentatge servei té efectes en les persones que hi participen, tant en la comunitat educativa (centre, professors, mestres i alumnes) com en la social (famílies, veïns i poblacions) reforçant la consideració que l'Aprenentatge Servei és més que una metodologia.

Bibliografia

Dewey, J. (1993). *Como pensamos. Nueva exposición de la relación entre pensamiento y proceso educativo*. Barcelona: Paidós.

Foucault, M. (2002). *Vigilar y castigar : nacimiento de la prisión*. Siglo XXI Editores Argentina: Buenos Aires.

Makarenko, A. S., i Kuper de Velasco, L. (1979). *Poema pedagógico* (3a ed.). Barcelona: Planeta.

Puig, J. M., Batlle, R., Bosch, C., i Palos, J. (2006). *Aprenentatge servei. Educació per a la ciutadania*. Barcelona: Octaedro.

Puig Rovira, J. M. (2009). *Aprendizaje servicio (ApS): Educación y compromiso cívico*. Barcelona: Graó.

Puig Rovira, J.M. (2015). *11 ideas clave. ¿cómo realizar un proyecto de aprendizaje Servicio?*. Barcelona: Graó.